

KARELIA-AMMATTIKORKEAKOULU
Sosiaalialan koulutus

Anniina Mastokangas
Elisa Mäkisalo

VENÄLÄISEN KULTTUURIN LISÄÄMINEN PILKE LOISTE -PÄIVÄ-
KODILLE

Opinnäytetyö
Toukokuu 2020

OPINNÄYTETYÖ
Toukokuu 2020
Sosiaalialan koulutus

Tikkarinne 9
80200 JOENSUU
+358 13 260 600 (vaihde)

Tekijät

Anniina Mastokangas, Elisa Mäkisalo

Nimeke

Venäläisen kulttuurin lisääminen Pilke Loiste -päiväkodille

Toimeksiantaja

Pilke päiväkotito Loiste

Tiivistelmä

Toiminnallisen opinnäytetyömme tarkoituksena oli vahvistaa Pilke tiedepäiväkotito Loisteen varhaiskasvatuksen monikulttuurisuusosaamista venäläisen kulttuurin osalta. Tavoitteenamme oli kehittää venäläistaustaisten lasten kulttuuri-identiteetin huomiointia varhaiskasvatuksessa. Samalla myös annamme mahdollisuuden muille lapsille tulla tietoiseksi venäläisestä kulttuurista kieleen tutustumisen lisäksi myös muilla keinoin.

Opinnäytetyön prosessissa tiedonkeruun ja osallistamisen menetelminä käytettiin muun muassa haastatteluja päiväkodin työntekijöille ja lapsille sekä kyselyä venäläistaustaisille vanhemmille. Arviointimenetelminä käytettiin opinnäytetyöpäiväkirjaa, lapsilta kerättyä palautetta sekä päiväkodin työntekijöiltä saamaa palautetta.

Opinnäytetyön tuotoksena järjestimme venäläisen kulttuurin teemapäivän Pilke tiedepäiväkotito Loisteelle osallistaen lapsia ja venäläistaustaisia huoltajia. Teemapäivä koostui Lumihuutaletytön ja Pakkasukon ohjaustuokiosta sekä talvitapahtumasta perheille. Tuotoksena teimme myös vinkkivihkon päiväkodin käyttöön. Vinkkivihko sisältää tietoa monikulttuurisesta työstä varhaiskasvatuksessa ja venäläisestä kulttuurista sekä vinkkejä siihen, miten venäläistä kulttuuria voidaan tuoda esille päiväkodin arjessa. Tuotokset toteutettiin opinnäytetyöprosessimme loppuvaiheessa. Ne olivat onnistuneita, ja saimme positiivista palautetta toimeksiantajalta niin teemapäivästä kuin vinkkivihkon käytettävyydestä.

Kieli
suomi

Sivuja 52
Liitteet 3
Liitesivumäärä 22

Asiasanat

varhaiskasvatus, monikulttuurisuus, venäläinen kulttuuri

THESIS
May 2020
Degree Programme in
Social Services

Tikkarinne 9
FIN 80200 JOENSUU
tel. +358 13 260 600

Authors

Anniina Mastokangas, Elisa Mäkisalo

Title

Increasing Russian Culture in Pilke Loiste Day-care Centre

Commissioned by

Pilke Day-Care Centre Loiste

Abstract

The purpose of this practise-based thesis was to strengthen multicultural competence in early childhood education in terms of Russian culture for the Pilke science day-care centre Loiste. The objective in the thesis was to develop the consideration of the cultural identity of children with a Russian background in early childhood education. At the same time, we gave other children the opportunity to become aware of Russian culture not only by getting to know the language but also by other means.

In the process of making this thesis, methods of fact-finding and inclusion were used among other things to interview employees and children, and to conduct a survey to guardians with background in Russian culture. A thesis journal, feedback from children and employees of the day care centre were used as methods of evaluation.

One output of the thesis was to organize a theme day about Russian culture for the Pilke Loiste day-care centre by involving children and guardians with Russian background. The theme day consisted of a guidance session held by Ded Moroz and Snegurochka, and a winter event for families. As a second output we made a guidebook for the day-care centre to use. The guidebook contains information about multicultural work in early childhood education and Russian culture, and tips for how to bring out Russian culture in the daily life of the day-care centre. The outputs were executed near the end of our thesis process. Both were successful and we got positive feedback from our commissioner from the theme day and from the usability of the guidebook.

Language

Finnish

Pages 52

Appendices 3

Pages of Appendices 22

Keywords

early childhood education, multiculturalism, Russian culture

Sisältö

1	Johdanto	5
2	Monikulttuurinen varhaiskasvatus	6
2.1	Varhaiskasvatuksen lähtökohdat	6
2.2	Monikulttuurisuuskasvatus varhaiskasvatuksessa	7
2.3	Maahanmuuttajaperheen kanssa tehtävä yhteistyö	10
3	Kulttuuri-identiteetti ja kieli	12
3.1	Kulttuuri-identiteetti	12
3.2	Lapsen kulttuuri-identiteetin muodostuminen	13
3.3	Kielen kehitys	15
4	Venäläinen kulttuuri	17
5	Aiemmat opinnäytetyöt ja tutkimus aiheesta	20
6	Opinnäytetyön lähtökohdat	22
6.1	Tarkoitus ja tehtävä	22
6.2	Pilke päiväkotitoiminta	23
7	Opinnäytetyön menetelmälliset valinnat	23
7.1	Toiminnallinen opinnäytetyö	23
7.2	Opinnäytetyötä ohjaava prosessimalli	25
7.3	Tiedonhankinnan menetelmät	28
7.4	Osallistavat menetelmät	29
7.5	Arvioinnin menetelmät	31
8	Opinnäytetyön prosessi	33
8.1	Aloitukset ja suunnittelu	33
8.2	Teemapäivä	35
8.3	Vinkkivihko	39
9	Pohdinta	42
9.1	Johtopäätökset	42
9.2	Luotettavuus ja eettisyys	45
9.3	Oppimiskokemukset ja ammatillinen kasvu	47
9.4	Jatkotutkimusideat	49
	Lähteet	50

- Liite 1 Kyselylomake
Liite 2 Talvitapahtuman mainos
Liite 3 Vinkkivihko

1 Johdanto

Vuoden 2017 lopussa Pohjois-Karjalan noin 163 000 asukkaasta noin 6000 oli vieraskielisiä, joista 53,44 % oli venäjänkielisiä. Venäjänkieliset ovat siis yleisin kieliryhmä suomen jälkeen Pohjois-Karjalassa. (Pohjois-Karjalan maakuntaliitto 2020.) Opinnäytetyömme tarkoituksena oli vahvistaa Pilke tiedepäiväkoti Loisteen varhaiskasvatuksen monikulttuurisuusosaamista venäläisen kulttuurin osalta. Toiminnallisessa opinnäytetyössä toteutimme teemapäivän sekä loimme vinkkivihkon, josta löytyy ideoita käytännön toteutukseen venäläistä kulttuuria huomioiden.

Opinnäytetyön toimeksiantaja löytyi syventävän harjoittelun kautta, ja aihe muotoutui meidän intressiemme pohjalta sekä päiväkodin tarpeesta. Toimeksiantajasta teemapäivä venäläisestä kulttuurista oli ajankohtainen, sillä päiväkodissa on useita lapsia kyseisestä kulttuurista, eikä sitä vielä ole päiväkodissa otettu suurella mittakaavalla huomioon. Me opimme opinnäytetyötä tekemällä lisää venäläisestä kulttuurista sekä tapoja tuoda eri kulttuureita esille varhaiskasvatuksessa.

Opinnäytetyö alkaa luvusta, jossa käsitellään monikulttuurista varhaiskasvatusta. Kerromme siinä tarkemmin varhaiskasvatuksen lähtökohdista, lasten osallisuudesta, monikulttuurisuuskasvatuksesta sekä maahanmuuttajaperheen kanssa tehtävästä yhteistyöstä. Kolmannessa luvussa on tietoa lapsen kulttuuri-identiteetistä ja kielen merkityksestä kulttuurin yhteydessä. Viimeisessä teoriaosion kappaleessa käsitellään lyhyesti venäläistä kulttuuria. Viidennestä luvusta löytyy osio aiemmista tutkimuksista, jotka liittyvät aiheeseemme. Kuudes luku käsittelee opinnäytetyömme lähtökohtia, ja siinä avaamme opinnäytetyömme tarkoituksen ja tehtävän sekä kerromme toimeksiantajasta. Seitsemännessä luvussa esittelemme opinnäytetyöprosessin mallin, jota noudatimme opinnäytetyötä tehdessämme. Kerromme myös, millaisia tiedonhankinnallisia sekä osallistavia menetelmiä käytimme. Kahdeksannessa luvussa esittelemme opinnäytetyömme tuokset. Raportin loppuun on pohdintaa luotettavuudesta ja eettisyydestä sekä opinnäytetyön hyödynnettävyydestä.

2 Monikulttuurinen varhaiskasvatus

2.1 Varhaiskasvatuksen lähtökohdat

Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan varhaiskasvatuslain 2 § mukaan lapsen suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamaa kokonaisuutta, jossa painottuu etenkin pedagogiikka. Jokaisella lapsella on oikeus saada varhaiskasvatusta 20 tuntia viikossa. Kokopäiväiseen varhaiskasvatukseen on oikeutettu esimerkiksi vanhemman työskentelyn tai lapsen edun täyttyessä. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2019.) Varhaiskasvatuslaissa varhaiskasvatuksen toimintamuotoja ovat päiväkotitoiminta päiväkodissa, perhepäivähoito perhepäiväkodissa sekä avoin varhaiskasvatus. Varhaiskasvatukseen ovat oikeutettuja lapset, jotka eivät ole vielä oppivelvollisuusikäisiä sekä erityisolosuhteissa myös sitä vanhemmat lapset. (1 §.)

Valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (Vasu) mukaan varhaiskasvatuksen tulee edistää lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista yhdessä huoltajien kanssa. Varhaiskasvatus edesauttaa lasten yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa sekä ehkäisee samalla syrjäytymistä. (Opetushallitus 2018, 14.) Lapsen etu on aina ensisijaista, kun suunnitellaan, järjestetään, tuotetaan tai päätetään varhaiskasvatuksesta (Varhaiskasvatuslaki 4 §). Varhaiskasvatuksen toiminnan tulee olla lapsilähtöistä ja kaiken varhaiskasvatustoiminnan pitääkin olla pedagogisesti perusteltua siten, että lapsen tarpeista ja edusta muodostuu toiminnan tavoitteet. (Leskisenoja 2019, 30).

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden ja varhaiskasvatuslain ohella on myös muita toimintaa ohjaavia toimintaperiaatteita, kuten osallisuus. Osallisuus liittyykin kaikkeen toimintaan varhaiskasvatuksessa (Leinonen 2016, 18). Osallisuus on sitä, kun lapsella on mahdollisuus vaikuttaa aidosti yhteiseen toimintaan (Leskisenoja 2019, 151). Osallisuus pohjautuu vapaaehtoisuuteen ja dialogiseen tasavertaisuuteen ihmisten kesken. Osallisuudessa ihmiset tulevat kuulluiksi

sekä voivat vaikuttaa asioihin osallistumalla esimerkiksi suunnitteluun ja päätösten tekemiseen. Heillä on siis mahdollisuus vaikuttaa toimintaympäristöihin sekä toimintaan. (Turja 2017, 44–45.) Osallisuuden pitäisikin olla mukana kaikessa tekemisessä varhaiskasvatuksessa, eikä ainoastaan aikuisen suunnittelemissa osallisuustuokioissa (Leskisenoja 2019, 152). Lasten osallisuuden voidaan ajatella olevan kasvattajien työväline, jonka lähtökohdista toteutetaan varhaiskasvatuksen pedagogiikkaa sekä tavoitteita päiväkodin arjessa (Leinonen 2016, 18–26).

Osallisuuden ohella toinen merkittävä toimintaa ohjaava toimintamalli on positiivinen pedagogiikka, jossa voidaan nähdä paljon vasussa ja varhaiskasvatuslaissa esiintyviä teemoja. Tämä on vauhdittanut positiivisen työtteen omaksumista. Positiivinen pedagogiikka on hyvinvoinnin edistämistä. Sen ydinasioita ovat muun muassa vahvuuksien tunnistaminen ja käyttäminen. Positiivinen pedagogiikka on myös lapsen hyväksymistä ja arvostamista juuri sellaisena kuin hän on, hyvään keskittymistä, mahdollisuuksiin uskomista, vahvan luonteen rakentamista, lapsen välittävää kohtaamista ja pedagogista rakkautta sekä korkealaatuista pedagogista toimintaa. (Leskisenoja 2019, 39–43.) Oikeus iloita itsestä ja kokea itsensä merkitykselliseksi sekä oikeus tarpeiden näyttämiseen ja turvallisuuden tunteeseen ovat myös osallisuuden osatekijöitä. Kasvattajat vastaavat lapsen perustarpeisiin ja lapsi tulee kuulluksi ja huomatuksi. Samalla lapsi uskalltaa osallistua ja tuoda omia näkemyksiään esille. Osallisuuden kokemus luo lapsessa ilon ja innostuksen tunnetta, ja se tekee tilanteesta mielekkään oppimisen ja vuorovaikutustilanteen, johon lapsi sitoutuu voimakkaasti. (Leinonen 2016, 18–26.)

2.2 Monikulttuurisuuskasvatus varhaiskasvatuksessa

Päiväkodeissa on yhä enemmän eri kulttuureista tulevia lapsia. Kun kasvatus ja opetus on kulttuurisesti vastuuntuntoista, sillä voidaan muun muassa estää syrjintää. (Eerola-Pennanen 2017a, 221.) Tietoisuus erilaisuudesta kehittyy lapsille varhain, jo 2–3-vuotiaana (Halme & Vataja 2011, 44). Varhaiskasvatuksessa kulttuurinen moninaisuus nähdään rikkautena (Opetushallitus 2018, 31). Jokainen

päiväkotiryhmän lapsi tuo mukanaan käytäntöjä, asioita ja arvostuksia omasta kulttuuritaustastaan. Ne saattavat poiketa paljonkin valtakulttuurin käytännöistä sekä arvoista. (Eerola-Pennanen 2017a, 229.) Maahanmuuttajataustainen lapsi -käsitteeseen kuuluvat sekä Suomeen muuttaneet että Suomessa maahanmuuttajaperheeseen syntyneet lapset (Halme & Vataja 2011, 5–6).

Varhaiskasvatuksessa lapsilla, jotka kuuluvat johonkin kulttuurivähemmistöön, tulisi olla mahdollisuus kasvaa niin oman kulttuuripiirinsä kuin suomalaisen yhteiskunnan jäseneksi. Päiväkodissa on tärkeää, että lapset voivat tuntea, että heidän omasta kulttuuristaan ollaan kiinnostuneita sekä sen tapoja ja historiaa arvostetaan. (Eerola-Pennanen 2017a, 233.) Osallistava ja kohtaava toimintakulttuuri edellyttää, että aikuinen on aidosti kiinnostunut lapsen ajatuksista. Toiminta ei saisi perustua lapsen puutteisiin tai arvioimiseen vaan vastavuoroisuuteen. Vastavuoroisessa toiminnassa aikuinen ja lapsi nähdään molemmat tiedon ja kulttuurin tuottajina sekä aktiivisina, osaavina ja luovina toimijoina. Aikuiset ja lapset luovat toimintaa yhdessä hyödyntäen kaikkien osaamista. Osallistavassa toimintakulttuurissa tapahtuva lapsen aito kuunteleminen tukee myös lapsen kehitystä, kasvua, luovuutta ja oppimista. (Karlsson 2003, 38–42.) Jotta varhaiskasvatuksen henkilökunta osaisi arvostaa ja hyödyntää yhteisön kulttuurista, kielellistä ja katsomuksellista monimuotoisuutta, heillä tulisi olla tietoa toisista kulttuureista ja erilaisista katsomuksista sekä taitoa ymmärtää ja nähdä asioita monista eri näkökulmista. Heillä tulisi myös olla taitoa asettua toisen asemaan. (Opetushallitus 2018, 31.)

Kun varhaiskasvatus on kieli- ja kulttuuritietoista, kielet, kulttuurit ja katsomukset tulevat osaksi varhaiskasvatuksen kokonaisuutta (Opetushallitus 2018, 49). Kieli- ja kulttuuritietoinen kasvatus ja opetus on arvostavaa suhtautumista kaikkien lasten sekä perheiden kielelliseen ja kulttuuriseen taustaan. Se sisältää myös valmiuden mukauttaa toimintaa siten, että jokaisella on mahdollisuus rakentaa kielellistä ja kulttuurista identiteettiä omista lähtökohdistaan. Kieli- ja kulttuuritietoinen kasvatus on samalla myös tietoista kielellisen ja kulttuurisen pääoman siirtämisestä lapsille kaikkiin arjen kohtaamisiin ja oppimistilanteisiin. (Malinen 2019, 20.)

Lapsen kaksikielisyydelle, kulttuuri-identiteetille ja kotoutumiselle ensimmäiset vuodet varhaiskasvatuksessa ovat ratkaisevia (Halme ja Vataja 2011, 5). Varhaiskasvatuksessa saadut kokemukset, tiedot ja taidot kulttuuriperinnöstä vahvistavat lapsen kykyä omaksua, käyttää ja muuttaa kulttuuria. Esimerkiksi leikit, ruokailuhetket ja juhlat ovat tilaisuuksia jakaa erilaisia perinteitä ja tapoja. Lasten halutaan luovan myönteinen suhde moninaiseen ympäristöön. (Opetushallitus 2018, 20.) Juhlat ovat tärkeä osa monikulttuurisuuskasvatusta, sillä jokaisella maalla on omia tapoja juhlia, ja vuoden kiertokulku kiinnittyy usein juuri juhliin. Vanhemmat voivat oman lapsensa kanssa tulla kertomaan ja esittelemään juhlia. Lapsi saa toimia juhlassa osajana ja näyttää mallia muille. Samalla myös muut lapset saavat oppimiskokemuksen ja elämyksen. Juhliin voidaan myös sisällyttää taidetta, musiikkia, tanssia, ruokaa ja draamaa. (Halme & Vataja 2011, 47.)

Yleensä pelkkä tiedon lisääminen ei vaikuta mielipiteisiin ja asenteisiin, vaan tarvitaan tunnepohjaisia ja kokemuksellisia menetelmiä. Taidekasvatus antaa kokemuksia erilaisuudesta useiden aistien kautta. Musiikki on elämyksellinen tapa avartaa lapsen maailmankuvaa ja tutustuttaa eri kulttuureihin. Monikulttuurisuuskasvatuksen avulla lapset pääsevät kokemaan, että heidän kulttuuriaan arvostetaan ja heillä on erityistä annettavaa ystävilleen. Positiiviset kokemukset lisäävät ylpeyttä omasta kulttuurista ja vahvistavat itsetuntoa. Samalla rakennetaan siltoja eri kulttuureiden välille. (Halme & Vataja 2011, 47.)

Kulttuurinen osaaminen on taitoja kuunnella, tunnistaa ja ymmärtää erilaisia näkemyksiä sekä kyky reflektoida omia arvoja ja asenteita. Vuorovaikutustaidoilla, kyvyllä ilmaista itseään ja ymmärtää muita on tärkeä merkitys identiteetille, toimintakyvylle ja hyvinvoinnille. Erilaisista kulttuuri- ja katsomustaustoista tulevien ihmisten kanssa toimiva vuorovaikutus edellyttää eri kulttuurien ja katsomuksellisten taustojen ymmärtämistä sekä kunnioittamista. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on edistää lasten kulttuurista osaamista sekä vuorovaikutus- ja ilmaisutaitoja. (Opetushallitus 2018, 20.)

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on ohjata lapsia arvostamaan sekä omia että toisten kulttuurisia tapoja ja katsomusta (Kivijärvi 2017, 250). Varhaiskasvatuksen

henkilöstön tulee rohkaista lapsia tutustumaan toisiin ihmisiin, kieliin ja kulttuureihin myönteisesti. Lapset harjoittelevat toisen asemaan asettumista ja tarkastelemaan asioita eri näkökulmista. Nämä vahvistavat sosiaalisia taitoja. (Opetushallitus 2018, 20.) Varhaiskasvattajan tulee herättää vanhempien tietoisuus etnisen ryhmän tärkeydestä. Lapsen tausta valitettavasti vaikuttaa siihen, millaista palautetta hän ympäristöstään saa. Ulkoisesti suomalaista muistuttava lapsi saa helposti vähemmän tukea kulttuuriseen identiteettiinsä kuin etnisesti erilaisesta kulttuurista tuleva lapsi. Varhaiskasvattajan tulee myös kiinnittää erityistä huomiota etnisesti erilaisiin lapsiin, jottei näitä koeta vieraina tai uhkaavina. Arvo-, asenne- ja monikulttuurisuuskasvatuksen tulee olla osa koko lapsiryhmän toimintaa. Jokainen lapsi ansaitsee tulla kohdatuksi kunnioittavasti ja tasa-arvoisesti. (Halme & Vataja 2011, 12.) Lapsen oppimisen kannalta onkin tärkeää, että erilaisia arvomaailmoja arvostetaan ja kunnioitetaan (Paavola & Talib 2010, 75).

Monikulttuurisessa päiväkodissa lapsi pääsee harjoittelemaan kansalaistaitojaan, tutustumaan eri kulttuureihin ja saa etnisiä ja kielellisiä kokemuksia. Tämä taito ja kokemukset auttavat heitä menestymään globaalissa maailmassamme. Monikulttuurisuuskasvatuksessa voidaan käsitellä erilaisuutta. Siinä lapset saavat mahdollisuuden kysellä ja ihmetellä monimuotoisuutta yhdessä kasvattajan kanssa. Monikulttuurisuuskasvatus kuuluu kaikille, eikä sen kuulu olla pelkästään maahanmuuttajien sopeuttamista suomalaiseen kulttuuriin, vaan myös suomalaisten lasten tutustumista muihin kulttuureihin. (Halme & Vataja 2011, 43–44.) Lasten kulttuuritaustat tulisivat näkyvillä varhaiskasvatusympäristössä (Kivijärvi 2017, 258).

2.3 Maahanmuuttajaperheen kanssa tehtävä yhteistyö

Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö on merkityksellistä varhaiskasvatuksessa. Tavoitteena on huoltajien ja henkilöstön yhteinen sitoutuminen lasten terveen ja turvallisen kasvun, kehityksen ja oppimisen edistämiseen. Luottamuksen rakentaminen, tasa-arvoinen vuorovaikutus ja keskinäinen kunnioitus tukevat kasvatusyhteistyötä. (Opetushallitus 2018, 34.) Tarkoituksena huoltajien kanssa tehtävä

vällä yhteistyöllä on tuoda lapsen elämään jatkuvuutta sekä turvallisuutta (Leskisenoja 2019, 129). Yhteistyö on vuorovaikutteista ja siinä tulee huomioida perheiden moninaisuus, lasten yksilölliset tarpeet sekä huoltajuuteen ja vanhemmuuteen liittyvät kysymykset. Kasvatusyhteistyössä kasvattajalla on vastuu siitä, että huoltajalle tulee kokemus kasvattajan aidosta kiinnostuksesta hänen lastansa ja perhettään koskeviin asioihin. (Kekkonen, Lehti & Tirkkonen 2017, 70.) Yhteistyö edellyttää varhaiskasvatuksen henkilökunnalta aloitteellisuutta ja aktiivisuutta. (Opetushallitus 2018, 34.)

Huoltajilla tulee olla mahdollisuus osallistua varhaiskasvatuksen toiminnan suunnitteluun yhdessä henkilöstön ja lasten kanssa. Yhteinen toiminta erilaisissa tilaisuuksissa vahvistaa yhteisöllisyyttä ja antaa tukea henkilöstön työlle. (Opetushallitus 2018, 34.) Vanhempien osallisuus vahvistaa merkittävästi myös lapsen oppimistuloksia (Paavola 2017, 199). Edistämällä osallisuutta yhteiskunnassa esitetään syrjäytymistä ja vähennetään eriarvoisuutta. Osallisuus on otettava huomioon monitasoisesti sekä kulttuurissa ja käytännöissä että rakenteissa. Yhteiskunnan palvelut ovat suuressa roolissa osallisuuden edistämisessä, mutta niin ovat myös muut toimijat kuten koulut ja järjestöt. Maahanmuuttajien osallistumismahdollisuuksia voidaan edistää esimerkiksi tukemalla yhteiskuntaan integroitumista. (THL 2019.)

Kohdatessaan uusista kulttuureista tulevia perheitä joutuu varhaiskasvattaja etsimään uusia menetelmiä toteuttamaan tasavertaisuutta sekä vanhempien osallisuuden lisäämiseen. Varhaiskasvatuksessa työntekijöillä on pyrkimyksenä toimia perhelähtöisesti. Perheen kykyä ja pätevyyttä itsenäiseen päätöksentekoon ja elämään halutaan vahvistaa. (Halme & Vataja 2011, 71.) Keskusteluissa vanhempien kanssa voidaan käyttää tulkkia varmistamaan molemminpuolinen ymmärrys (Opetushallitus 2018, 34). Vanhemmuuden rooliin tulee antaa aikaa ja tilaa kehittyä, sillä aikuinen kohtaa yhteiskunnan odotukset vanhemmuudesta vasta kun lapsi aloittaa päivähoidon. Varhaiskasvattajan tehtävänä on keskustella lasten kasvatuksesta ja sen tavoitteista yhdessä vanhempien kanssa. Tätä kautta vanhemmat saavat tietoa suomalaisesta kasvatuskulttuurista ja työntekijöiden tavoista toimia lasten kanssa. Samalla työntekijät saavat tietoa perheen kasvatuskulttuurista. (Halme & Vataja 2011, 72.)

Eri kulttuurista tulleen perheen kanssa on tärkeää keskustella vanhemmuudesta ja kasvatuksesta siten, että molempia kulttuureja arvostetaan. Yhteisenä lähtökohtana on lapsen etu. Keskusteluissa tulee välttää me–te-asetelmaa, sillä se on huono lähtökohta luottamukselle ja avoimuudelle. Joissakin kulttuureissa lapsen asioista eivät pääätä yksin vanhemmat, joten voi olla hyvä keskustella vanhempien kanssa, ketkä kaikki osallistuvat lasta koskeviin päätöksiin. Tärkeisiin keskusteluihin on syytä pyytää lapsen molemmat vanhemmat sekä vanhempien toiveesta myös muut tärkeät lähihenkilöt. (Halme & Vataja 2011, 73–74.)

3 Kulttuuri-identiteetti ja kieli

3.1 Kulttuuri-identiteetti

Kulttuuri on tapa ajatella, reagoida, toimia ja tuntea. Kulttuuriin liittyvät tavat, perinteet, moraalikäsitteet, asenteet, kasvatustapa, talouselämä, oikeudenhoito, historia, politiikka, tieteet, taiteet, uskonnot ja uskomukset. Kulttuuri siirtyy sukupolvelta toiselle samalla kuitenkin uudistuen sukupolvien myötä. (Pollari & Koppinen 2011, 17–18.) Voidaankin todeta, että kulttuuri on tapa hahmottaa ympäröivä maailma (Malinen 2019, 53). Identiteetti määrittää minän pysyvyyttä ja varmuutta kuvaavana tunteena siitä, kuka on tai keneksi on kasvamassa. Se on samalla myös minän kokonaisuus, johon kuuluu mielikuva itsestä sekä minäkäsitys. (Keltikangas-Järvinen 2017, 136.)

Kulttuuri-identiteettiä on käsitteenä vaikea määrittellä. Kulttuuri-identiteetti muuttuu koko elämän ajan. Sen muokkautumiseen vaikuttavat varsinkin samastumisen kokemukset. Samastuminen on tunne tiettyyn ryhmään kuulumisesta sekä ryhmän arvojen, kiinnostuksen kohteiden ja tavoitteiden omaksumista. (Benjamin 2014, 63–65.) Kulttuuri-identiteetin ensisijaisia tekijöitä ovat kieli, uskonto, kansallisuus ja tavat. Näiden keskinäinen painoarvo voi vaihdella, mutta niistä ihmisten välille muodostuu me-tunne, jota he yhdessä vahvistavat ja ylläpitävät. Kun

asuu muualla kuin kotimaassa, näiden tekijöiden merkitys korostuu. (Kahla 2016, 112.)

3.2 Lapsen kulttuuri-identiteetin muodostuminen

Lapset sosiaalistuvat vanhempiansa kulttuuriin perheen arkiaskareiden, tapojen, perinteiden ja ruuan välityksellä. He saavat vanhemmiltaan käyttäytymismalleja esimerkiksi siitä, miten ollaan vuorovaikutuksessa ja miten suhtaudutaan toisiin ihmisiin. Perheessä lapset omaksuvat uskontoon sekä vuoden kiertokulkuun liittyvät käytännöt ja uskomukset. He myös oppivat kielen, jota perheessä käytetään. (Gyeke & Lamminmäki-Vartia 2017, 97.) Nykyisin vanhemmat viettävät paljon aikaa erillään lapsistaan töiden takia, joten heidän täytyy turvautua sääntöjen, normien ja arvojen siirtämisessä enemmän kieleen ja vähemmän esimerkkeihin. Kun vanhemmat keskustelevat lastensa kanssa, nuhtelevat, kieltävät ja kannustavat heitä, lapsi oppii silloin keskusteluiden tunnesävyä: ilon, pelon, inhon ja vakavuuden. Lapsi oppii yhdistämään sanat ja tunteet tilanteisiin, joista vanhemmat puhuvat. Merkityksellistä on myös se, mitä ei sanota. Tällä tavalla erityisesti maahanmuuttajavanhemmat välittävät suuren osan oman kulttuurinsa katsomuksista lapsilleen. Nämä sitten yhdistyvät lapsen omiin kokemuksiin ja rakentuvat osaksi tämän identiteettiä. (Naucmér, Welin & Ögren 1996, 16.)

Lasten positiivisen identiteetin kehittymisen kannalta on merkitystä sillä, millä tavoin hänen äidinkieltensä, etnisyytensä, maailmankatsomuksensa, kansallisuutensa, sosioekonominen taustansa ja uskontonsa hyväksytään sekä miten näihin ominaisuuksiin suhtaudutaan. Kun kasvattajalla on myönteiset asenteet moninaisuutta kohtaan ja tietoa perheiden taustoista sekä elämäntilanteista, se auttaa häntä lähestymään lasta ja toimimaan lapsen kannalta sopivilla tavoilla. (Paavola 2017, 194.) Vanhempien ja päiväkodin sopimat periaatteet vaikuttavat siihen, miten tasapainoinen lapsen kulttuuri-identiteetistä tulee. Päiväkodissa lapsen on saatava kokea oman kielensä, kulttuurinsa sekä itsensä olevan arvostettuja. Kahdessa kulttuurissa kasvaminen helpottuu, kun vanhemmat suhtautuvat omaan kulttuuriinsa myönteisesti ja haluavat siirtää sen lapsilleen ilman, että estäisivät lapsia sopeutumasta uuteen kulttuuriin. (Halme & Vataja 2011, 11.)

Vähemmistöryhmiin kuuluvat lapset ovat usein hyvin tietoisia siitä, mitä muut ajattelevat heistä (Paavola & Talib 2010, 65). Tietoisuus erilaisuudesta kehittyy lapsille varhain. Jo 2–3-vuotiaat lapset ovat tietoisia roduista havaitun ihonvärin tai sosiaalisen kanssakäymisen perusteella. 3–5-vuotiaat tunnistavat vihjeiden avulla erilaisuuteen liittyvää pysyvyyttä esimerkiksi ihonvärin. 4–5-vuotiaat puolestaan voivat käyttää rotua perusteena kieltäytyessään leikkimästä toisen lapsen kanssa. Kouluun mennessä lapselle on kehittynyt ajattelu toisia kohtaan, ja se heijastaa yhteiskunnan valtaväestön näkemyksiä ja stereotyyppioita. (Halme & Vataja 2011, 44.)

Se, millaista arvostusta vähemmistöihin kuuluvat saavat osakseen, vaikuttaa tähän ryhmään kuuluvan lapsen identiteettiin ja omanarvontunteeseen. Jos vähemmistöryhmä kokee valtaväestön syrjimistä, se saa usein ryhmän vetäytymään yhä kauemmaksi valtaväestöstä. (Paavola & Talib 2010, 65.) Yhteisön ja perheen huomioiminen vaikuttaa lasten hyvinvointiin, osallisuuteen ja identiteetin positiiviseen kehitykseen. Siihen kuitenkin tarvitaan vastavuoroista panostusta varhaiskasvatushenkilöstön ja perheiden kesken. (Paavola 2017, 199.)

Lapsen identiteetti kehittyy, kun hän on vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa. Käsitys omasta itsestä rakentuu koko lapsuuden ja nuoruuden ajan eri vuorovaikutussuhteissa. Kun lapsi saa palautetta itsestään ja tekemisestään, hänelle muodostuu käsitys siitä, millaiset toimintatavat ovat hyväksyttäviä. Lapsi alkaa oppimaan esimerkiksi kuka hän on, mihin hän kuuluu ja mikä hänessä on merkittävää muiden ihmisten näkökulmasta. (Novitsky 2014, 154–156.) Lapsi katsoo itseään muiden silmin. Kun hän näkee hymyilevät kasvot leikkikavereilla ja varhaiskasvattajilla, hän kokee olevansa hyvä ja arvokas. (Halme & Vataja 2011, 12.) Lapsi alkaa nähdä itsensä ympäristönsä silmin ulkopuolisena, mikäli ympäristö näkee lapsen ensisijaisesti maahanmuuttajana ja vasta sen jälkeen lapsena. Maahanmuuttajaksi voidaan tunnistaa esimerkiksi erilaisesta ulkonäöstä, uskonnosta ja kielestä. Jos lapsi kasvuaihanaan leimautuu erilaisuuden kautta maahanmuuttajaksi, voi tällainen identiteettikuva seurata häntä aikuisuuteen. (Novitsky 2014, 154–156.)

3.3 Kielen kehitys

Kulttuuria ei ole ilman kieltä (Pollari & Koppinen 2011, 18). Kieli antaa yksilölle ryhmään kuulumisen tunteen ja sitä voidaan pitää koko identiteetin peruspilarina. Kielen kehitystä tulisi tukea koulussa ja kotona esimerkiksi satuja lukemalla, televisio-ohjelmia katsomalla ja keskustelemalla eri asioista lapsen kanssa. (Benjamin 2014, 98–99.) Lapsi selviää sitä paremmin tunteidensa, toimiansa ja ympäristönsä kanssa, mitä rikkaamman ja monipuolisemman kielen ja kielitaidon hän saa. Kun lapsi on omaksunut ensimmäisen kielen, luo se pohjaa toisen tai kolmannen kielen oppimiselle. (Pollari & Koppinen 2011, 124.)

Ensimmäinen elinvuosi luo pohjan sanaston kehittymiselle. Lapsen halu hallita paremmin ympäristöä sekä osallistua vuorovaikutukseen aikuisten ja lasten kanssa aktivoi sanojen oppimista. Lapsi käyttää sanoja esimerkiksi halutessaan apua. Osa lapsista laajentaa sanavarastoaan nopeasti osa hitaammin. He, joiden sanavarasto lisääntyy hitaammin, kuuntelevat ja tarkkailevat puhetta, mutta puhuvat vasta kun varmasti osaavat. 2-vuotiaina lapset alkavat yhdistää sanoja lauseiksi ja sanasto liittyy lähinnä lähiympäristöön. Lapsi ymmärtää enemmän puhetta kuin tuottaa, joten aikuisten tulisikin muistaa, etteivät yksinkertaista puhettansa liikaa. Pitää kuitenkin myös muistaa, että yksinkertaistaminen auttaa lasta jäsentämään kuulemaansa kieltä. (Pollari & Koppinen 2011, 128–131; 133–134.) 3-vuotiaina lapset kiinnostuvat erilaisista kielistä (Halme & Vataja 2011, 44). Tällöin myös lauserakenteet monipuolistuvat ja puheeseen tulee mukaan useamman sanan lauseet (Pollari & Koppinen 2011, 135).

4–5-vuotiaiden puhe on jo paljon monipuolisempaa. Lapsella on paljon mielikuvitusta, mutta hän ei tietoisesti valehtele. Sadut ovat erittäin tärkeitä. Niiden avulla voidaan siirtää kulttuurin tapoja, tottumuksia ja perinteitä sukupolvelta toiselle. Kun lapsi eläytyy satuihin, samalla se vahvistaa myös hänen empatiansa kehittymistä. (Pollari & Koppinen 2011, 135–136.) 6-vuotias ymmärtää sanojen merkityksiä moniulotteisesti. Hän pystyy ilmaisemaan ajatuksensa ja ymmärtämään muita. 6-vuotias myös omaksuu vuorovaikutuksen perustaitoja. Hän kykenee

kuuntelemaan puhetta, esittämään siitä kysymyksiä, vastata kysymyksiin, puhumaan vuorotellen sekä toimimaan annettujen ohjeiden mukaan. (Pollari & Koppi-nen 2011, 136–137.)

Tutkimusten mukaan kriittinen vaihe kielen oppimisessa on 1–2 vuoden ikä. Sil-loin kieliympäristön vaihtuminen saattaa olla haitaksi, sillä lapsi vasta harjoittelee kielen käyttötarkoitusta. Jotta välttyttäisiin vaikeuksilta, tulisi lapselle puhua mo-lempia kieliä tasapuolisesti ja hänen tulisi kuulla ympäristössään riittävästi rikasta kieltä. Noin 4-vuotiaana lapsi hallitsee ensimmäisen kielensä äänne- sekä lause-rakenteet, minkä jälkeen siirtyminen uuden kielen äärelle sujuu helpommin. Pa-ras tulos lapsen opettellessa päiväkodin kautta uutta kieltä saadaan, kun vanhem-mat ja päiväkodin henkilökunta toimivat yhdessä. Kaksikielisyydelle on tärkeää, että äidinkieli on vahva ja lapsi pääsee käyttämään sitä myös uusissa tilanteissa. (Halme & Vataja 2011, 14–15.) Usein lapset ovat kiinnostuneita toisten lasten puhumasta kielestä, vaikeivat he sitä ymmärtäisikään. Vaikka lapsilla ei olisi yh-teistä kieltä, he yrittävät puhua leikkikaverin kieltä. Eli vaikka lapset eivät ymmärrä toistensa kieliä, se ei estä heitä leikkimästä yhdessä. (Eerola-Pennanen 2017a, 230.)

Puhuttu kieli on tunteittemme ja ajatustemme perusta, eikä vain kommunikoinnin väline. Vieras kieli on rikkaus, kun se on rakennettu äidinkielen perustalle. Lap-sen tulisi siis antaa muodostaa yksilöllinen identiteettinsä omaan kieleensä sekä etniseen ryhmäänsä ennen kuin häntä vaaditaan hyväksymään uuden kulttuurin identiteetti ja kieli. Muuten lapsi voi syrjäytyä kummastakin ryhmästä. Päiväko-dissa työntekijöiden tehtävänä on osoittaa kiinnostusta ja arvostusta lasten äidin-kieliä kohtaan. Tätä voi tehdä opettelemalla perusfraaseja ja numeroita toiminta-tuokioissa. Näkyvä arvostus eri äidinkieliä kohtaan merkitsee paljon lapsen itse-tunnolle. Työntekijöiden tulisi muistaa, että suomen kieltä harjoitteleva lapsi on kokenut kielen käyttäjä omassa äidinkielessään. Kognitiiviset ja kielelliset taidot ovat yhtä hyvin kehittyneet kuin suomalaisilla ikätovereilla, mutta kehitys on ta-pahtunut eri kielessä ja kulttuurissa. Nyt lapsen haasteena on siirtää jo opitut asiat uuteen kieleen ja jatkaa kehittymistä kahdella kielellä. (Halme & Vataja 2011, 16–23.)

Päivähoidon alkaessa lapsi voi kokea turvaa, kun ryhmässä on saman kielisiä lapsia tai työntekijä. He voivat neuvoa lasta uusissa asioissa sekä tilanteissa lapsen omalla äidinkielellä. Eri kielten kuuleminen auttaa myös suomalaisia lapsia, sillä he tulevat tietoisiksi erilaisista kielistä. Työntekijät varmistavat omalla pedagogisella osaamisellaan, että lapsella on mahdollisuus leikkiä sekä omalla että suomen kielellä päivän aikana. (Halme & Vataja 2011, 18.) Jotta lapsen osallisuus pystyy toteutumaan, pitäisi hänellä olla mahdollisuus kommunikoida yhteisen kielen avulla. On myös tärkeää, että lapsi kokee ryhmän ilmapiirin turvalliseksi ja luottamukselliseksi. (Leskisenoja 2019, 152.) Jos päiväkodista ei löydy toista saman kielen edustajaa, niin kodin rooli äidinkielen tukijana korostuu. Kotoa voidaan tuoda lapselle kirjoja tai satukasetteja, joita voidaan yhdessä käyttää päiväkodissa. (Halme & Vataja 2011, 18.)

Maahanmuuttajalapsen alkaessa opetella uutta kieltä on kielen kehityksessä usein vaihe nimeltä hiljainen jakso. Silloin lapsi harjoittelee uuden kielen malleja mielessään tai kotona eikä vielä tuota puhetta päivähoitossa. Jotkut lapset aloittavat toistaa sanoja heti päiväkotiin tultuaan, mutta osalla hiljainen jakso voi kestää muutamasta kuukaudesta jopa vuoteen. Ujoilla ja hiljaisilla lapsilla vaihe voi kestää tätäkin pidempään. Kielen kehittyminen ei myöskään etene suoraviivaisesti, vaan siinä on myös taantuma- ja suvantovaiheita. Varhaiskasvattajan tulee kiinnittää huomiota siihen, miten lapsi osaa toista kieltä eikä siihen, mitä hän ei osaa. (Halme & Vataja 2011, 22.) Varhaiskasvatuksessa ja positiivisessa pedagogiikassa on tärkeää, että arjessa vallitsee lämmin ja positiivinen ilmapiiri (Leskisenoja 2019, 72). Kukaan meistä ei osaa mitään kieltä täydellisesti, joten sitä on turha vaatia lapseltakaan (Halme & Vataja 2011, 22).

4 Venäläinen kulttuuri

Venäläinen kulttuuri on moninainen ja muotoutunut tuhansien vuosien ajan. Olemme keränneet joitakin esimerkkejä kuvaamaan sosiaalisia tilanteita ja kontakteja sekä uskonnollista näkökulmaa. Opinnäytetyömme tarkoituksena oli vahvistaa venäläistä kulttuuria päiväkodissa, ja tätä varten meidän tuli itsekkin tutus-

tua kulttuuriin enemmän. Koska emme löytäneet luotettavaa lähdettä arjen kuvauksesta, päätimme esitellä yleisiä piirteitä venäläisestä kulttuurista. Ensimmäiset Suomen alueelle muuttaneet venäläiset tulivat 1800-luvulla. Viimeisimpänä aaltona lasketaan Neuvostoliiton hajottua vuonna 1991 alkaen Venäjältä muuttaneet. (Leitzinger 2016, 41–42). Vuonna 2018 Suomessa eli 79 000 venäjänkielistä ja Venäjän kansalaisia on 28 700 (Tilastokeskus 2019).

Venäläisessä kulttuurissa pidetään kohteliaisuutta suuressa arvossa. Kohteliaisuus tulee esille esimerkiksi puheessa, käytöksessä ja siistissä pukeutumisessa. (Haapaniemi, Moijanen & Muradjan 2005, 10.) Venäjällä ruokailu on sosiaalinen tapahtuma. Ruokailu kestää kauan ja tarjolla on useita eri ruokia. Ruokailun aikana keskustellaan paljon ja ylläpidetään sosiaalisia kontakteja. (Haapaniemi ym. 2005, 131–132.) Tärkeänä pidetään sitä, että ruoka on tuoretta ja kuumaa. Puhtaasti venäläisiä ruokalajeja ovat esimerkiksi kaalikeitto, lihahyytelö, suolakurkut ja hiivataikinaan valmistetut piirakat. (Koponen 2013, 77.) Vinkkivihkoon kokosimme lyhyitä fraaseja auttamaan arkea esimerkiksi ruokailu-, pukemis- ja liikkumistilanteisiin. Vinkkivihkoon laitoimme myös ehdotuksia venäläistaustaisista ruoista, joita voi toteuttaa päiväkodissa.

Venäläinen yhteiskunta on yhteisöllinen (Tiri 2013, 70). Perhesuhteet ovat kiinteämmät kuin Suomessa. Perhe koostuu avioparin ja lasten lisäksi yleensä myös isovanhemmista. Usein samassa taloudessa asuu toisen aviopuolison vanhemmat, yleensä vaimon. Isovanhemmat saavat vanhuudenturvan asumalla lastensa kanssa. Isoäiti monesti hoitaa lapsenlapsiaan ja samalla vanhat traditiot siirtyvät lapsille. Lapset opetetaan kuriin ja järjestykseen. Vanhempia pitää kunnioittaa. Vanhemmat puuttuvat lastensa tekemisiin aktiivisesti koko heidän elämänsä ajan. (Haapaniemi ym. 2005, 147–148.) Perhejuhlat ovat tärkeitä, ja niihin kutsutaankin perhe, sukulaiset, ystävät ja tuttavat (Tiri 2013, 71).

Ortodoksinen kirkko on vakiinnuttanut asemaansa Venäjällä jo tuhannen vuoden ajan. Kupolikirkot mielletään edelleen olennaiseksi osaksi venäläistä maisemaa. Ortodoksisen kirkon tuhatvuotista merkitystä ei voi yliarvioida, sillä se on vaikuttanut arkielämään, juhliin, ruokiin ja jopa värisymboliikkaan. (Haapaniemi ym. 2005, 173–174.) Tärkeitä venäläisiä juhlia ovat muun muassa uusi vuosi, jouluku

sekä pääsiäinen. Uuttavuotta juhlietaan samana päivänä kuin Suomessa, mutta joulua vietetään 7.1. Venäjällä päivät tammikuun jopa kymmenenteen päivään asti ovat virallisia vapaapäiviä. Tärkeä osa joulua on Pakkasukon vierailu. Hän tulee juhliin yhdessä Lumihiutaletytön kanssa. Lapset esittävät Pakkasukolle ja Lumihiutaletytölle runoja ja muita esityksiä. Heidän kanssaan myös leikitään piirileikkejä ja heille esitetään lauluja. (Helinä Rautavaaran museo 2020.)

Yleisesti voidaan siis ajatella vanhoilla perinteillä ja tapakulttuurilla olevan vahva jalansija venäläisessä kulttuurissa, mutta tulee kuitenkin muistaa, että venäläisestä kulttuuritaustasta tulevat perheet ovat kuitenkin kaikki yksilöllisiä. Jokaisella perheellä voi olla hyvin erilaisia arvoja ja käsityksiä. (Malinen 2019, 21–22.) On muistettava, että venäläisetkin jakautuvat useisiin ryhmiin kansallisuuden, uskonnon tai muun taustan perusteella (Leitzinger 2016, 47). Mikään kirja ei osaa kertoa, millainen kulttuurinen ja kielellinen identiteetti yksittäisellä lapsella ja perheellä on. Ainut tapa saada tietoa tästä on keskustella asiasta lapsen ja perheen kanssa yhdessä. Esimerkiksi arjen kohtaamiset hakutilanteissa ja vasukeskusteluissa ovat hyviä tapoja saada tietoa perheiden kielellistä ja kulttuurisista taustoista. Saatu tieto on otettava vastaan avoimin mielin. (Malinen 2019, 22–24.)

Venäjällä varhaiskasvatusta kutsutaan esikouluksi, sillä sen ajatellaan olevan valmistautumista kouluun. Vuonna 2012 voimaan tullut laki takaa kaikkien lasten 2 kuukauden ja 8 ikävuoden välillä pääsyn esikouluun. Esikoulua järjestää sekä julkiset että yksityiset tahot. Jokainen päiväkotikiitos saa itse määrittää, kuinka kauan hoitopäivä kestää ja mitä se sisältää. (Bodrova & Yudina 2018, 61–62.) Esikoulun ajatuksena on tutustuttaa lapsia sosiokulttuurisiin normeihin, perheen perinteisiin, yhteiskuntaan ja valtioon. Esikoulustandardin tarkoitus on nostaa varhaiskasvatusinstituutioiden tasoa, jotta kaikille tarjotaan yhtäläiset mahdollisuudet korkealaatuiseen koulutukseen, turvataan varhaiskasvatuksen laatu ja varmistetaan, että maan eri alueiden lapsilla on mahdollisuus korkealaatuiseen varhaiskasvatukseen. (Yaldaie 2016, 9.) Aikaisemmin kaikkialla Venäjällä oli käytössä yksi yhteinen opetussuunnitelma, jota kaikki noudattivat. Nykyisessä opetussuunnitelmassa on kuitenkin vain tavallisimmat periaatteet ja tavoitteet. (Bodrova & Yudina

2018, 64–65.) Esimerkiksi varhaiskasvatuksen tulisi tarjota lapselle tämän sosio-kulttuurista, kognitiivista, taiteellista, fyysistä ja puheen kehitystä tukevia toimintoja (Yaldaie 2016, 10).

5 Aiemmat opinnäytetyöt ja tutkimus aiheesta

Päiväkodissa olevista maahanmuuttajataustaisista lapsista on tehty toistaiseksi suhteellisen vähän tutkimusta. Tutkimusta on tehty enemmänkin opettajien käsityksistä monikulttuurisuudesta sekä maahanmuuttajista ja heidän opetuksestaan, kuin lasten näkökulmasta. (Eerola-Pennanen 2017b, 238.) Toiminnallisia opinnäytetöitä, joissa tuotoksena oli varhaiskasvatukseen liittyvä monikulttuurinen tapahtuma, on muutamia.

Tikka-Uguccionin (2016) pro gradu -tutkielman aiheena oli monikulttuurinen varhaiskasvatusympäristö. Laadullisessa tutkimuksessa selvitettiin, miten lastentarhanopettajat kuvaavat päiväkotien monikulttuurista varhaiskasvatusympäristöä. Tarkoitus oli myös selvittää, kuinka monikulttuurisuus näkyy päiväkotien fyysisissä ympäristöissä. Tutkimuksen mukaan monikulttuurinen varhaiskasvatusympäristö muodostuu kokonaisuudesta, johon kuuluvat työnantaja, työyhteisö, työntekijä ja perheet. Monikulttuurisuuden fyysisiin ilmenemismuotoihin kuuluvat monikulttuurisuuden näkyvyys, monikulttuurisuuteen liittyvä materiaali ja monipuoliset kommunikaatiomenetelmät. Monikulttuurisuuskasvatusta toteutetaan päiväkodeissa tutkimuksen mukaan eri kulttuurien esiintuomisella, tasa-arvo- ja suvaitsevaisuuskasvatuksella sekä uskonto- ja kielikasvatuksen avulla. Monikulttuurisuus tulee parhaiten esiin, kun työntekijät ja vanhemmat yhdessä rakentavat varhaiskasvatusympäristöä monikulttuurisuuden hengessä. (Tikka- Uguccioni 2016, 2.) Tikka-Uguccionin tutkimuksesta saimme ideoita vinkkivihkomme suunnitteluun. Laitoimme vinkkivihkoon esimerkiksi erilaisia fraaseja, mitä päiväkodin työntekijät voivat hyödyntää työskennellessään venäläistaustaisten lasten kanssa.

Paavola (2007) on tehnyt laadullisen tutkimuksen aiheenaan monikulttuurisuuskasvatus päiväkodin monikulttuurisessa esiopetusryhmässä. Tutkimuksessa tarkasteltiin, kuinka monikulttuurisuuskasvatus toteutuu erään päiväkodin monikulttuurisessa esiopetusryhmässä. Tutkimuksessa keskityttiin kahteen tutkimuskysymykseen: Mitä monikulttuurisuuskasvatuksen tavoitteita ja sisältöjä päiväkodin oma esiopetuksen opetussuunnitelma sisältää? sekä Miten esiopettajina toimivien kasvattajien käsitykset monikulttuurisuuskasvatuksesta ilmentävät opettajan toimintaa monikulttuurisen ryhmän esiopetuksessa? Tutkimuksessa analysoitiin opetussuunnitelmia, haastateltiin opettajia ja havainnoitiin esiopetusta. Tutkimuksen mukaan monikulttuurisuuskasvatus koettiin vieraana ja irrallisena eikä sitä mielletty osaksi muuta kasvatusideologiaa. Tutkimuksen mukaan myös päiväkodin oma esiopetussuunnitelma noudatti rakenteeltaan silloista valtakunnallista esiopetuksen rakennetta. Tutkimuksen tuloksena kuitenkin havaittiin, että molemmassa opetussuunnitelmassa oli vähän monikulttuurisuuskasvatuksen tavoitteita ja sisältöjä. Tulosten mukaan päiväkodin monikulttuurisuuskasvatus edusti mallia, jossa monikulttuurisuuskasvatus nähdään vain maahanmuuttajille tarkoitettuna opetuksena. (Paavola 2007, 3.) Paavolan tutkimuksesta saimme myös ideoita vinkkivihkon suunnitteluun. Halusimme tuoda siihen lisää teoriaa monikulttuurisuuskasvatuksesta ja siitä, kuinka se kuuluu muillekin kuin maahanmuuttajataustaisille lapsille.

Ahonen ja Uttu (2013) toteuttivat osana toiminnallista opinnäytetyötään toiminnallisen iltapäivän lapsiperheille englantilaiseen tyyliin. Tavoitteena oli tuoda Järvenpään seurakuntaan tapahtuma, joka perustui Englannissa kehitettyyn Messy Church –toimintamuotoon. Tarkoituksena oli vapaaehtoisuuden lisääminen yhteisöllisyyden kasvattaminen sekä perheiden yhdessä olemisen lisääntyminen. Opinnäytetyön prosessiin kuului suunnittelun, toteutuksen ja arvioinnin lisäksi myös tutustumismatka Englantiin. (Ahonen & Uttu 2013, 2.) Tapahtuma sisälsi muun muassa kädentaito-, tarina- ja leikkipisteitä (Ahonen & Uttu 2013, 39–40). Ahosen ja Uutun opinnäytetyöstä saimme vinkkejä tapahtumamme suunnitteluun. Halusimme myös itse tuoda tapahtumaan erilaisia pisteitä, jossa lapset ja perheet pääsisivät kiertämään.

Juvonen ja Rask (2014) suunnittelivat toiminnallisessa opinnäytetyössä lapsiperheille monikulttuurisen tapahtuman Joensuun Rantakylään. Tapahtuman suunnitteluun ja toteutukseen osallistettiin myös lasten vanhempia. Opinnäytetyön tarkoituksena oli tuoda esille lapsiperheille suunnattujen yhteisöllisten tapahtumien tarpeellisuutta. Tarkoituksena oli myös vahvistaa lapsiperheiden keskinäistä kohtaamista alueella ja ehkäistä sekä vähentää erilaisuuteen ja toisiin kulttuureihin kohdistuvia ennakkoluuloja. (Juvonen & Rask 2014, 5–21.) Kuten Juvosen ja Raskin opinnäytetyössä, mekin halusimme tuoda esille kulttuurien kohtaamista. Lapset pääsivät tutustumaan venäläiseen jouluun ja uuteenvuoteen. Yhtäläisyyksiä Juvosen ja Raskin sekä meidän opinnäytetyössämme on myös huoltajien osallistaminen teemapäivän suunnitteluun.

6 Opinnäytetyön lähtökohdat

6.1 Tarkoitus ja tehtävä

Opinnäytetyömme tarkoituksena on vahvistaa Pilke tiedepäiväkoti Loisteen varhaiskasvatuksen monikulttuurisuusosaamista venäläisen kulttuurin osalta. Tavoitteena on kehittää venäläistaustaisten lasten kulttuuri-identiteetin huomiointia varhaiskasvatuksessa. Samalla myös annamme mahdollisuuden muille lapsille tulla tietoisiksi venäläisestä kulttuurista kieleen tutustumisen lisäksi myös muilla keinoin.

Opinnäytetyön tuotoksena järjestimme venäläisen kulttuurin teemapäivän Pilke tiedepäiväkoti Loisteelle osallistaen lapsia ja venäläistaustaisia vanhempia. Teemapäivä koostui Pakkasukon ja Lumihutaletytön ohjaustuokioista sekä koko perheen talvitapahtumasta. Toisena tuotoksena teimme vinkkivihkon, josta päiväkodin työntekijät saavat tietoa ja vinkkejä venäläisen kulttuurin huomiointiin. Se sisältää tietoa monikulttuurisesta työstä varhaiskasvatuksessa, venäläisestä kulttuurista ja siitä, miten sitä voi tuoda esille päiväkodin arjessa.

6.2 Pilke päiväkotiki Loiste

Pilke päiväkodit ovat Suomessa toimiva yksityinen päiväkotiketju, jolla on 128 päiväkotia ympäri maata. Päiväkodeista osa on aivan tavallisia ja osassa on erikoistuttu teemaan, joita ovat musiikki, tiede, liikunta, luonto sekä kielikylpy. (Pilke 2019a.) Joensuussa toimii yksi musiikki- ja yksi tiedepäiväkotiki. Tiedepäiväkotiki Loiste avautui syksyllä 2017. Siinä on neljä ryhmää, 72 hoitopaikkaa ja siellä järjestetään esiopetusta. Päiväkotiki on auki tarpeen mukaan 7:00-17:00. Päiväkodin arvot ovat turvallisuus, suvaitsevaisuus, myönteisyys, osallisuus sekä innovatiivisuus. Arvot tulevat yrityksen laatulupauksesta: parasta oppia pienelle. Lapsia kannustetaan oppimaan uutta lapsilähtöisen toiminnan kautta. (Pilke 2019b.) Kulttuuriset eroavaisuudet on huomioitu erilaisten perheiden kanssa kohtaamisessa. Päiväkotiki kehittää itseään ja on valmis kokeilemaan uusia asioita, myös lasten näkemysten ja ideoiden annetaan tulla esiin.

Asiakkaina päiväkodissa ovat perheet eli vanhemmat ja heidän päiväkotiaan käyvä lapsi tai lapset. Paikkoja täytetään ympäri vuoden ja päivähoiton hinta määräytyy samalla tavalla kuin kunnallisessa varhaiskasvatuksessakin. Päiväkotiki toimii yhteistyössä muun muassa HopLop:in, Daisy:n sekä Lasten tiedekoulun kanssa. (Pilke 2019b.)

7 Opinnäytetyön menetelmälliset valinnat

7.1 Toiminnallinen opinnäytetyö

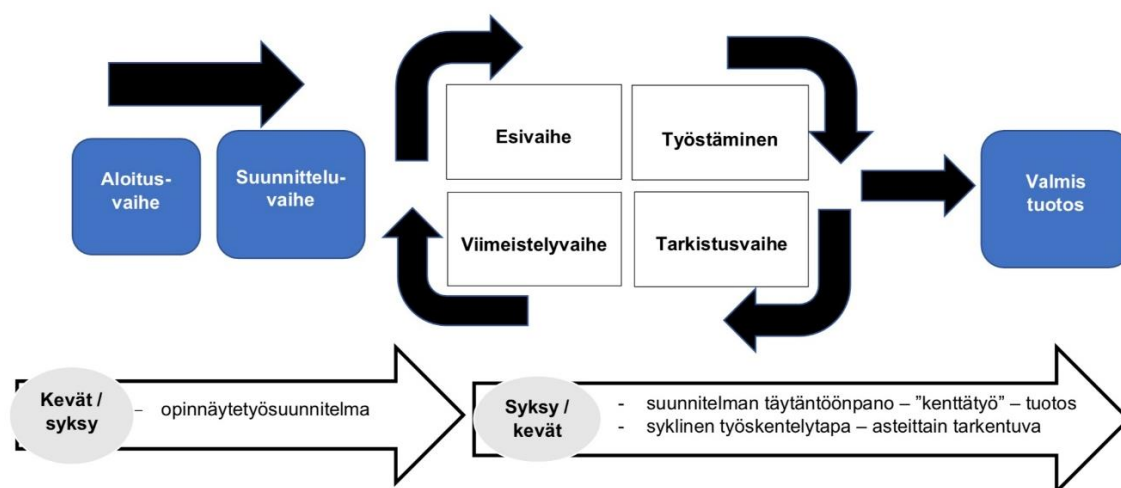
Toiminnallinen opinnäytetyö on toimintaoppimisen muoto, jossa opiskelija kehittää ajatteluaan ja ammatillista osaamistaan, jotta hän oppii tavan työstää hankkeita myös työelämässä (Salonen 2013, 5). Ammattikorkeakoulun opinnäytetyöllä pyritään opiskelijan ammatillisen asiantuntijuuden kasvuun (Vilkkä 2015, 17). Toiminnallista opinnäytetyötä tehdessä opiskelija osoittaa kykenevänsä yhdistämään teoretiedon käytäntöön, mikä osoittaa ammatillista osaamista (Vilkkä

& Airaksinen 2003, 41–42). Opinnäytetyön tulisi olla käytännönläheinen, työelämälähtöinen ja ajankohtainen (Vilkkä 2015, 17). Osana opinnäytetyötä raportin tulisi myös täyttää edellä annetut kriteerit, mutta lisäksi sen tulee olla toteutettu tutkimuksellisella asenteella sekä osoittaa riittävästi alansa tietoja ja taitoja. Opinnäytetyön eri vaiheissa tutustutaan ja perehdytään tarvittuihin lähteisiin ja käsitteisiin, jolloin opinnäytetyön rajaus tarkentuu. Tietoa kerätessä on tärkeää muistaa peruskysymys, miksi tämä tieto on tarpeellista opinnäytetyön onnistumiseksi? Toiminnallinen opinnäytetyö tavoittelee ohjaamalla, opastamalla tai uudelleenjärjestämällä parantamaan työelämän käytäntöjä. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 9–10; 56–57; 69.)

Toiminnallisissa ja tutkimuksellisissa opinnäytetöissä on myös paljon samaa. Tietoperusta, toimijat, menetelmät, materiaalit, aineisto ja tuotos tai tulos on määritetty. Niissä edetään loogisesti aihevalinnan, rajauksen, suunnitelmallisen työskentelyn, organisoinnin ja tuotoksen kautta arviointiin. (Salonen 2013, 5.) Toiminnallinen opinnäytetyö hyödyntää tutkimuksellisia menetelmiä, mutta tutkimuksellista opinnäytetyötä väljemmin. Tutkimukselliset menetelmät ovat apuvälineitä tuotoksen, kuten tapahtuman tai oppaan, toteuttamiseksi. Näin ollen esimerkiksi haastatteluaineiston analyysi ei ole yhtä tarkkaa ja järjestelmällistä kuin tutkimuksellisessa työssä, vaan toteutuu keskeisen tiedon saamiseksi. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 56–58.) Tärkein ero on se, että toiminnallisessa opinnäytetyössä opiskelija tekee tutkimusraportin sijaan tuotoksen, joka voi olla kirjallinen tai toiminnallinen, sekä raportin prosessista (Salonen 2013, 5–6). Opinnäytetyön tuotos voi olla esimerkiksi ohjeistus, tapahtuman toteuttaminen tai jokin konkreettinen tuotos kuten kirja (Vilkkä & Airaksinen 2003, 9–10) tai meidän tapauksessamme vinkkivihko. Koimme, että toiminnallinen opinnäytetyö oli meille paras valinta, sillä saimme näin parhaiten vastattua opinnäytetyömme tarkoitukseen ja tavoitteeseen.

7.2 Opinnäytetyötä ohjaava prosessimalli

Toiminnallinen opinnäytetyömme toteutui Salosen (2013) konstruktivistisen mallin mukaan. Päädyimme konstruktivistiseen malliin, sillä siinä korostuvat huolellinen suunnittelu, osallistava ja yhteisöllinen näkökulma, hankkeen vaiheistus, toiminnassa oppiminen sekä tutkimuksellinen kehittämisote ja monipuolinen menetelmäosaaminen (Salonen 2013, 16). Salonen esittelee teoksessaan kehittämiss-hankkeen vaiheet ja sisällöt konstruktivistisessä mallissa (kuvio 1). Kuviota lue-taan vasemmalta oikealle, ja se etenee kuvan alareunassa näkyvän suunnitellun aikataulun mukaan. Kevään ja syksyn 2019 ajan työstimme opinnäytetyön suun-nitelmaa, johon sisältyivät aloitus- ja suunnitteluvaihe. Suunnitelman hyväksymi-sen jälkeen pääsimme aloittamaan toteuttamisen vaiheet: esivaihe, työstäminen, viimeistely- ja tarkistusvaihe. Toteutusta ja raportointia teimme syys- 2019 ja ke-vätlukukaudella 2020. Neljän toteuttamisen vaiheen aikana toteutus ja sen rapor-tointi kokee jatkuvaa uudistumista sekä tarkentumista, mikä on kuvattu kuviossa laatikoita kiertävin nuolin. Tuotos valmistuu lopulta ja opinnäytetyöprosessikin tu-lee päätökseen.

Kuvio 1. Opinnäytetyön prosessin konstruktivistinen malli (mukaillen Salonen 2013, 20).

Opinnäytetyön ensimmäinen vaihe on aloitusvaihe. Se sisältää syyt opinnäyte-työn aloittamiselle, sen toimintaympäristön sekä työskentelyssä mukana olevat toimijat ja heidän roolinsa. (Salonen 2013, 16–18.) Aloitusvaiheessa etsimme opinnäytetyöllemme toimeksiantajaa. Toiminnallisen opinnäytetyön prosessi

edellyttää eri vaiheissa mukana olevia toimijoita, joiden kanssa ollaan vuorovai-
kutussuhteessa (Salonen 2013, 6). Toimeksiantaja löytyi lopulta toukokuussa
2019. Aihe työtämme varten muodostui päiväkodin tarpeesta.

Suunnittelu on prosessin toinen vaihe. Siinä tehdään opinnäytetyön suunnitelma,
jossa ilmenee tavoitteet, ympäristö, vaiheet, toimijat, materiaalit ja aineistot, tie-
danhankintamenetelmät, dokumentointitavat ja tuotettujen dokumenttien käsit-
tely niin tarkasti, kuin ne tässä vaiheessa voidaan esittää. (Salonen 2013, 16–
18.) Suunnitteluvaiheessa keräsimme paljon tietoperustaa, ja kävimme palave-
reja toimeksiantajan kanssa, siitä mitä he toivoisivat opinnäytetyöltämme. Näin
saimme selkeytettyä tavoitteemme prosessia varten ja rajattua aiheen. Aloitus-
ja suunnitteluvaiheissa ei ole mahdollista suunnitella tarkasti kaikkia työskentelyn
vaiheita, sillä ne tarkentuvat vasta työskentelyn aikana. Työskentelyn tulee silti
olla mahdollisimman huolellisesti suunniteltua. (Salonen 2013, 16–18.)

Esivaihe tulee suunnitteluvaiheen jälkeen ja sen aikana opinnäytetyön tekijät siir-
tyvät varsinaisen työskentelyn ympäristöön. Siinä valmistellaan tulevaa työsken-
telyä. Tämä vaihe on lyhytkestoinen, sillä siirtyminen toteutukseen on usein no-
peaa. (Salonen 2013, 17–18.) Esivaiheessa pidimme palaverin päiväkodin vas-
taavan työntekijän kanssa ja esitimme hänelle lopullisen suunnitelmamme. Työn-
tekijä tarkasti suunnitelmamme ja hyväksyi sen ilman muutoksia. Sovimme lop-
pusyksystä alustavasti aikatauluista ja käytännön järjestelyistä esimerkiksi haas-
tattelun toteutusajankohdan.

Neljäs vaihe opinnäytetyössä on työstövaihe eli käytännön toteutus. Tässä vai-
heessa työskennellään tiiviisti kohti sovittua tavoitetta ja tuotosta eli toteutetaan
tehtyä suunnitelmaa ja tehdään siihen muutoksia tarvittaessa. Vaihe on tekijöille
vaativin, mutta ammatillisen oppimisen kannalta merkittävä, sillä silloin tapahtuu
toiminnassa oppimista. Työstämisen aikana aktivoituvat monet ammatilliset vaa-
timukset esimerkiksi vastuullisuus, vuorovaikutteisuus ja epävarmuuden sieto.
Saatu ohjaus, vertaistuki ja palaute ovat oleellisessa osassa hankkeen onnistu-
misessa sekä ammatillisessa kehittämisessä. (Salonen 2013, 17–18.)

Työstövaiheeseen siirryttyämme aloitimme tiedonkeruun, jonka teimme haastatteleamalla lapsia ja jakamalla venäläistaustaisille huoltajille kyselylomakkeen. Raporttia varten aloimme etsiä teoriaa näihin liittyen. Otimme päiväkotiin yhteyttä, milloin heille voisi tulla haastattelemaan lapsia toteutusta varten ja ehdotimme heille päiviä, jotka sopivat meille. Lasten haastatteluissa halusimme selvittää, mitä ideoita heillä oli teemapäivään liittyen. Haastattelimme lapsia pienissä ryhmissä ja kirjasimme ideat ylös. Venäläistaustaisille huoltajille lähettämässämme kyselyssä pyrimme saamaan lisätietoa venäläisestä kulttuurista ja esimerkkejä muun muassa venäläisistä leikeistä ja saduista. Pidimme myös palavereja päiväkodin kanssa, jotta saimme sovittua teemapäivän käytännön järjestelyistä esimerkiksi tilojen käytöstä ja tuokioiden sekä tapahtuman kestosta. Kirjoitimme työskentelyn aikana myös lopullista raporttia. Varauduimme arvioimaan ja kehittämään teemapäivää ja työskentelyä prosessin läpi.

Kävimme haastattelut ja kyselyn tulokset yhdessä suullisesti läpi. Tarkistusvaiheen tehtävänä on arvioida tuotosta ja palata joko takaisin työskentelyvaiheeseen tai siirtyä eteenpäin viimeistelyyn. Tarkistusvaihe voidaan myös sisällyttää jokaiseen muuhun vaiheeseen, mutta sen tunnustaminen omaksi vaiheekseen korostaa sen tärkeyttä. (Salonen 2013, 18.) Tarkistusvaiheen mukaisesti arvioimme saadut tuotokset ja palasimme työstövaiheeseen suunnittelemaan teemapäivää.

Seuraavana vaiheena on viimeistelyvaihe, jossa viimeistellään tuotos sekä opinnäytetyön raportti. Näistä muodostuu toiminnallinen opinnäytetyö. Vaihe kestää yleensä kauemmin kuin mitä voisi odottaa. Viimeisenä on käsillä valmis tuotos, joka on yleensä jotain konkreettista kuten opas tai toimintapäivä. (Salonen 2013, 18–19.) Tässä vaiheessa muokkasimme teoriaperustaa selkeämmäksi ja viimeistelimme raporttia lopulliseen muotoonsa. Lähetimme vinkkivihkon ja opinnäytetyön raporttimme päiväkodille sähköpostilla ja pyysimme heiltä palautetta. Palautteen mukana ei tullut muutostoiveita. Hioimme kuitenkin vielä raportin ulkomuotoa. Viimeiset muutokset raporttiin ja vinkkivihkoon teimme ohjausseminaarin jälkeen.

7.3 Tiedonhankinnan menetelmät

Opinnäytetyötä tehdessämme pyrimme hyödyntämään erilaisia tiedonhaunmenetelmiä mahdollisimman monipuolisesti. Tällä tavoin saimme vahvistettua käytännön toteutuksen teoriakehystä sekä huomioitua päiväkodin toiveet ja tarpeet. Saimme samalla myös näkökulmaa venäläiseen kulttuuriin. Ennen päiväkodilla toteutettuja haastatteluja ja kyselyä tuli hankkia riittävä teoriapohja, koska haastatteluihin valmistuminen ja kyselyn suunnittelu olisi ollut mahdotonta ilman riittävästi teoriakehystä. Teoriakehysten selkeydyttyä pystyimme siirtymään käytännön toteutuksen käynnistämiseen.

Käytännön toteutuksessa käytimme tiedonhakumenetelminä kyselyä ja haastatteluja. Kyselyjä voidaan toteuttaa monin eri tavoin (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2014, 121). Valitsimme kyselytutkimuksen, koska sillä voi kerätä laajan tutkimusaineiston sekä kysyä monia asioita. Kuitenkin kyselytutkimuksen käyttöön liittyy riskejä: vastauksia ei välttämättä saada riittävästi tai vastaaja ei suhtaudu kysymyksiin riittävällä vakavuudella. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 1997, 193–195.)

Käyttämämme kysely oli luonteeltaan postikysely. Postikyselyssä lomake lähetetään kohderyhmälle, jotka täyttävät sen itsenäisesti ja palauttavat vastauslomakkeen kirjekuoressa. Lomakkeiden avulla voidaan kerätä tietoa muun muassa tosiasiasta, tiedoista sekä toiminnasta. Kyselylomakkeessa on tärkeää, että kysymykset on laadittu selkeiksi ja aihe koetaan mielekkääksi, jotta siihen saataisiin useampia vastauksia. Avoimessa kysymyksessä esitetään kysymys ja jätetään tilaa vastausta varten. Kun kysymykset on saatu valmiiksi, kootaan lomake. Lomakkeen lähetekirjelmässä kerrotaan kyselyn tarkoitus ja tärkeys sekä sen merkitys vastaajalle. (Hirsjärvi ym. 1997, 196–204.)

Toteuttamaamme kyselyyn valitsimme otannaksi venäläistaustaiset huoltajat päiväkodin huoltajien perusjoukosta. Kyselylomake (liite 1) lähetettiin päiväkodin kautta venäläistaustaisille huoltajille marraskuussa. Päiväkodin työntekijät, jotka tiesivät lasten ja vanhempien taustat, jakoivat kyselyt lasten lokeroihin ja ilmoittivat siitä vanhemmille. Kyselyyn oli aikaa vastata viikon ajan. Kyselyn avulla ha-

lusimme selvittää, millaisia vastaajien näkökulmasta ovat venäläiset lasten musiikit, leikit, ruoka, sadut ja lastenohjelmat. Laadimme kysymykset näiden aiheiden pohjalta. Kyselyyn jätettiin myös tilaa vapaalle vastaukselle, jos vastaaja halusi kertoa jotain muuta venäläisestä kulttuurista. Vaikka kyselyyn vastasi vain yksi perhe, saimme kuitenkin siitä ideoita teemapäivän toteutukseen. Vastauksesta saimme tietoa venäläisestä joulusta, jota lopulta hyödynsimme opinnäytetyömme tuotoksessa. Tästä kerromme enemmän luvussa 8.2 Teemapäivä.

Päiväkodin kasvattajilta keräsimme tietoa opinnäytetyöprosessiimme haastattelulla. Valitsimme yhdeksi tiedonkeruumenetelmäksi haastattelun, sillä haastatteluiden avulla saadaan kerättyä nopeasti syvällistäkin tietoa tutkimuksen kohteista. Haastatteluja voidaan tehdä esimerkiksi silloin, jos halutaan selventää tai syventää jotakin asiaa (Ojasalo yms. 2014, 106). Teimme haastattelun suunnitteluvaiheessa, jotta pystyimme jo alussa varmistamaan, että opinnäytetyö olisi merkityksellinen toimeksiantajalle. Keskustelimme päiväkodin yhteyshenkilön kanssa, millaista tietoa päiväkodilla jo on liittyen venäläiseen kulttuuriin ja monikulttuurisuuskasvatukseen. Selvitimme myös, miten he ovat aiemmin ottaneet venäläistä kulttuuria päiväkodissa huomioon. Kävimme myös päiväkodin viikko-palaverissa keräämässä työntekijöiltä toiveita opinnäytetyöhömmen liittyen. Näiden keskusteluiden pohjalta saimme muotoiltua tarkoituksen ja tavoitteen opinnäytetyöllemme. Haastattelut teimme toteuttamalla avoimen haastattelun periaatteita, eli haastattelijat ja haastateltavat keskustelevat yleisesti haastattelun aiheesta. Keskustelu on avointa ja molemmat osapuolet osallistuvat siihen aktiivisesti sekä tasavertaisesti. Keskustelu voi avoimessa haastattelussa olla myös epämuodollista. (Ojasalo yms. 2014, 108–109.)

7.4 Osallistavat menetelmät

Osallistamisen menetelminä käytimme opinnäytetyöprosessimme aikana lasten ja työntekijöiden haastatteluja sekä kyselyä venäläistaustaisille vanhemmille. Osallistamisessa henkilö osallistuu johonkin, mutta samalla kuitenkin joku osallistaa henkilöä. Toimijoita siis ohjataan tai opastetaan osallistumaan ulkoapäin. Osallistavan toiminnan olisi hyvä edetä osallistujien omilla ehdoilla sekä heidän

itsensä asettamaan suuntaan. Näin osallistaminen voi johtaa omaehtoiseen osallistumiseen. Voidaankin sanoa, että osallistaminen on mahdollisuuksien tarjoamista ja osallistuminen on mahdollisuuksien hyödyntämistä. (Toikko & Rantanen 2009, 90.)

Osallistamisella on monia hyötyjä kehittämistoiminnassa muun muassa tuloksellisuuden kannalta. Esimerkiksi asiakkaita tai työntekijöitä osallistamalla varmistetaan heidän tarpeidensa ja intressiensä mahdollisimman hyvä huomioiminen. Osallistumisen kautta lisätään myös sitoutumista kehittämiseen. (Toikko & Rantanen 2009, 90.) Päiväkodin työntekijöitä osallistimme käymällä kahdessa päiväkodin viikkopalaverissa. Palaverissa kerroimme projektin etenemisestä ja teimme lisäkysymyksiä. Viikkopalaverissa käymällä pyrimme varmistamaan mahdollisimman monen työntekijän näkemyksen kuulemisen. Lisäksi pidimme pienempiä palaveria yhteyshenkilömmekin kanssa, jotta varmistimme tiedonkulun ja saimme palautetta projektin eri vaiheissa. Olimme yhteyshenkilöön yhteydessä myös sähköpostitse läpi koko projektimme. Sähköposteilla pystyimme esittämään tarkempia kysymyksiä esimerkiksi vinkkivihkon suunnittelussa.

Vinkkivihkon suunnitteluvaiheessa kävimme myös päiväkodin palaverissa kertomassa ideoitamme vihkon sisällöstä. Palaverissa pyysimme kommentteja ideoihimme. Pyysimme heiltä myös toiveita siitä, mitä he haluaisivat meidän ideoidemme lisäksi vinkkivihkon sisältävän, sillä on hyötyä, jos käyttäjät ja toimijat voivat osallistua kehittämiseen omien ajatuksiensa, kokemustensa ja näkemyksiensä perusteella (Toikko & Rantanen 2009, 99).

Lapsia osallistimme selvittämällä heidän toiveensa teemapäivän sisällöstä. Lapset saivat myös antaa palautetta teemapäivästä. Kun suunnitellaan, toteutetaan ja arvioidaan lapsen varhaiskasvatusta, tulee selvittää ja ottaa huomioon lapsen mielipide ja toivomukset hänen ikänsä ja kehityksensä edellyttämällä tavalla (Varhaiskasvatustalaki, 20 §). Lapsen mielipidettä selvitetessä on otettava huomioon ensisijaisesti lapsen ikä ja kehitystaso. Haastattelussa käytettävät menetelmät ja välineet sekä lapsen tarvitsema tuki ja apu määräävät, millaisen haastattelun käytännössä voi toteuttaa. Mielipidettä selvittävän vastuulla on antaa tiedot ja kysymykset lapselle siten, että tämä ymmärtää ne. (Toivonen ja Pollari 2018, 78–

79.) Haastattelimme päiväkodin 3–6-vuotiaita lapsia pienissä ryhmissä. Jätimme haastatteluista pois 1–2-vuotiaat, sillä he ymmärtävät ja tuottavat vähemmän sanoja kuin 3–6-vuotiaat (Koivunen & Lehtinen 2016, 155). Varasimme kaikkien haastatteluiden tekemiseen kaksi tuntia aikaa ja kiersimme ryhmästä toiseen. Alkuperäinen suunnitelmamme oli osallistaa lapsia teemapäivän suunnitteluvaiheessa kysymällä heiltä, mitä he haluaisivat sen sisältävän. Tämän jälkeen meillä oli tarkoitus pitää lapsille äänestys, jossa he olisivat saaneet valita, mitkä heidän esittämistään ideoista toteutettaisiin. Teimme ideoidenkeräämishetkellä kuitenkin päätöksen, ettemme ota äänestystä, sillä havaitsimme, että lapsilla ei olisi riittänyt jaksamista ja keskittymistä tähän.

Varhaiskasvatuslain mukaan lasten huoltajille tulee antaa mahdollisuus osallistua sekä vaikuttaa lapsensa varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Lapsille ja huoltajille pitääkin järjestää säännöllisesti mahdollisuus osallistua varhaiskasvatuksen suunnitteluun ja arviointiin. (Varhaiskasvatuslaki, 20 §.) Tämän vuoksi venäläistaustaisille huoltajille lähettämässämme kyselyssä oli kohta, jossa tarjottiin mahdollisuus osallistua talvitapahtuman suunnitteluun ja toteutukseen.

7.5 Arvioinnin menetelmät

Varhaiskasvatuslain mukaan varhaiskasvatuksen arvioinnin tarkoituksena on muun muassa tukea varhaiskasvatuksen kehittämistä sekä edistää lapsen kehityksen edellytyksiä (Varhaiskasvatuslaki 24 §). Lapsille ja heidän vanhemmilleen tulee tarjota säännöllisesti mahdollisuus osallistua varhaiskasvatuksen arviointiin (Varhaiskasvatuslaki 20 §). Tietoa lapsen kokemuksista voidaan kerätä monin eri tavoin. On olemassa suoria ja epäsuoria tiedonhankintatapoja. Suoria menetelmiä ovat esimerkiksi lasten haastattelut ja epäsuoria muiden ihmisten arviot lasten kokemuksista. (Turja 2004, 11.) Lapsilta keräsimme arviointia Pakkasukon ja Lumihiihutaletyön tuokioista sekä talvitapahtumasta toiminnallisella menetelmällä, josta kerromme enemmän osiossa 8.2. Osallistimme lapset teemapäivän arviointiin keräämällä heiltä palautetta tapahtumasta emoji- ja legopalikoiden avulla.

Käytimme siis suoraa tiedonhankintatapaa, jotta lapset saivat itse ilmaista mieltänsä. Koska lasten osallistaminen arviointiin oli teemapäivän jälkeen, emme saaneet niin paljon palautetta kuin lapsia tuokioissa kävi.

Teemapäivän aikana käytimme myös havainnointia apuna arvioinnissa. Havainnointi on yksi tieteellisen tutkimuksen perusmetodeista, jota käytetään havaintojen keräämiseen (Vilkka, H. 2003, 37). Havainnoinnin avulla voidaan saada tietoa esimerkiksi siitä, miten ihmiset käyttäytyvät luonnollisessa toimintaympäristössä (Ojasalo yms. 2014, 114). Ennen havainnointia tulee päättää, miksi, mitä, miten ja milloin havainnoidaan sekä kuka havainnoi (Koivunen & Lehtinen 2016, 33). Olimme päättäneet havainnoida lasten reaktioita ja käyttäytymistä ohjausten aikana. Olimme sopineet ennen ohjausta, että toisen ohjatessa toinen tarkkaili lasten ilmeitä ja reaktioita. Näin pystyimme myös tarvittaessa täydentämään toisiamme ja avaamaan asioita eri tavoilla, jos lapset eivät näyttäneet ymmärtävän jotain. Tuokiot eivät muuttuneet tai kehittyneet ohjaustuokioiden välillä, sillä koimme ne toimiviksi.

Kysyimme palautetta teemapäivästä ja vinkkivihkon käytettävyydestä päiväkodin työntekijöiltä, sillä on hyvä, että palautetta saa kerättyä myös kohderyhmältä (Vilkka & Airaksinen 2003, 157). Lähetimme sähköpostilla vinkkivihkon päiväkodin yhteishenkilölle. Pyysimme häntä jakamaan vinkkivihkon versiota muille päiväkodin kasvattajille ja samalla antamaan palautetta vinkkivihosta. Palautteessa ei toivottu muutoksia, vaan vihkon sisältöä pidettiin hyvänä ja hyödyllisenä päiväkodille.

Omaa opinnäytetyön kokonaisuutta tulee arvioida, sillä se on osa oppimisprosessia (Vilkka & Airaksinen 2003, 154). Arvioimme opinnäytetyöprosessiamme kirjoittamalla oppimispäiväkirjaa. Aloitimme kirjoittamisen heti prosessin alussa ja jatkoimme sitä läpi koko prosessin. Oppimispäiväkirjaamme kirjoitimme muun muassa sen, mitä teimme missäkin vaiheessa ja mitä ajatuksia meille heräsi. Oppimispäiväkirjaa kirjoittaessa myös huomasimme, kuinka kehityimme opinnäytetyöprosessin aikana.

8 Opinnäytetyön prosessi

8.1 Aloitus ja suunnittelu

Päätimme tehdä opinnäytetyön yhdessä, sillä meitä molempia kiinnosti monikulttuurisuus varhaiskasvatuksessa. Ilmoittauduimme lukupiiriin tammikuulle, mutta aloitimme työskentelyn kunnolla vasta maaliskuussa. Maalis-toukokuut etsimme toimeksiantajaa ja olimme yhteydessä useisiin päiväkoteihin Joensuussa. Toukokuussa 2019 esittelimme opinnäytetyön ideaamme Pilke Loiste -päiväkodille. Me olimme kiinnostuneet monikulttuurisuudesta varhaiskasvatuksessa, mutta kerroimme heille, että voimme tehdä myös muuta, jos heillä on tarve johonkin. Keskustelimme päiväkodin S2-vastaavan (suomi toisena kielenä) kanssa ja lähdimme liikkeelle ajatuksesta, että tekisimme jonkun teemapäivän, jonka pääosassa olisivat venäläistaustaiset lapset.

Päiväkodin tarpeen ja toiveiden perusteella opinnäytetyömme tarkoituksiksi muodostui varhaiskasvatuksen monikulttuurisuusosaamisen vahvistaminen venäläisen kulttuurin osalta Pilke tiedepäiväkoti Loisteessa. Tavoitteena oli kehittää venäläistaustaisten lasten kulttuuri-identiteetin huomiointia varhaiskasvatuksessa. Opinnäytetyön tuotoksena päätimme järjestää venäläisen kulttuurin teemapäivän päiväkodille ja tehdä vinkkivihkon, joka sisältäisi tietoa monikulttuurisesta työstä varhaiskasvatuksessa, venäläisestä kulttuurista ja siitä, miten sitä voi tuoda esille päiväkodin arjessa. Kun haastattelimme suunnitteluvaiheessa päiväkodin yhteyshenkilöä ja kävimme päiväkodin viikkopalaverissa, saimme selville, että päiväkodin työntekijät ovat opetelleet joitakin sanoja ja fraaseja venäjäksi auttamaan päivittäisissä toiminnoissa esimerkiksi pukeutumiseen liittyen. Päiväkodissa on jonkin verran eri kulttuureista tulleita lapsia, joista suurin ryhmä on venäläistaustaisia. Saimme tietää, että kaikki lapset on integroitu ikäistensä ryhmiin. Osa lapsista on oppinut suomen kieltä paremmin kuin toiset, riippuen siitä, minkä verran samasta kulttuurista olevia lapsia omassa ryhmässä on.

Aloitimme suunnitelman tekemisen keräämällä teoriaa aiheeseen liittyen. Teoriasta muodostui viitekehys opinnäytetyöllemme. Syksyllä keräsimme teoriaa ja aloimme luonnostella ideaa teemapäivästä ja vinkkivihkosta. Suunnitelman hyväksymisen jälkeen teimme toimeksiantosopimuksen Pilke Loiste -päiväkodin kanssa marraskuussa 2019. Kun teoreettinen viitekehys oli valmis, aloimme suunnitella tarkemmin teemapäivän sisältöä ja toteutusta sekä vinkkivihkon sisältöä.

Hyvän tieteellisen käytännön mukaan hankimme tutkimusluvut (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012). Sovimme tutkimusluvista suullisesti marraskuun 2019 alussa, ennen tapahtuman järjestämistä. Sovimme, kuinka toteuttaisimme opinnäytetyöprosessin päiväkodilla ja ketkä osallistaisimme siihen. Tutkimuslupia emme keränneet kirjallisesti, sillä päiväkodin johtajan, meidän sekä opinnäytetyömme ohjaajien mielestä se ei ollut tarpeellista, sillä emme keränneet lapsista mitään tietoja – pelkästään heidän ideoitaan. Olimme tehneet paperit valmiiksi lupien kysymistä varten, mutta lopulta emme tarvinneet niitä. Tutkimusluvista sovittiin palaverissa, jossa oli meidän lisäksi päiväkodin johtaja ja yhteyshenkilö. Kävimme myös viikkopalaverissa, jossa saimme päiväkodilta luvan julkaista päiväkodin nimen opinnäytetyössämme.

Suunnitteluvaiheessa osallistimme lapset teemapäivän suunnitteluun. Keräsimme ideoita suullisesti ja kirjoitimme ne ylös. Venäläisten lasten haastatteluun saimme päiväkodilta yhden työntekijän avuksi tulkkamaan ja hänestä olikin suuri apu. Saimme kaikilta ryhmiltä ideoita teemapäiväämme. Ideoina olivat värityskuvat, askartelu, sadun lukeminen, musiikki, soittimilla soittaminen, nukketatteri, tanssiminen ja laulaminen joulukuusen ympärillä, kasvomaalaus, maa-laaminen, vr-lasit, temppurata ja maistelukoju. Pois jätimme toteuttamiskelvottomat ideat esimerkiksi jätskimaailma ja aseleikit, sillä nämä eivät sopineet jouluiheen teemaamme. Ideoiden pohjalta lähdimme pohtimaan, mitä niistä voisimme toteuttaa talvitapahtumassamme tai ohjatuissa tuokioissa.

Lasten huoltajilta ei kerätty suostumusta erikseen lasten osallistumisesta ideoiden keräämiseen tai ohjaustuokioille osallistumiseen, sillä palaverissa päiväkodin yhteyshenkilön ja johtajan kanssa sovimme, että se ei olisi tarpeen, koska lasten

tunnistetietoja, kuten nimiä, ryhmää tai kuvia, ei tulisi missään vaiheessa keräämään, saati julkaisemaan mihinkään. Lasten anonymiteetti säilyi koko prosessin ajan. Ohjaustuokioille osallistumisesta ei kerätty myöskään erikseen lupia, sillä olimme päiväkodin johtajalta ja yhteyshenkilöltä aikaisemmin varmistaneet, että kaikki lapset saivat osallistua teemapäivään, eikä heillä olisi esimerkiksi uskonnollista, katsomuksellista tai muuta syytä olla osallistumatta. Päiväkodin työntekijät tiedottivat huoltajia etukäteen järjestämästämme teemapäivästä ja kuinka se liittyy opinnäytetyöprosessiimme. He myös vastasivat tarvittaessa huoltajien esittämiin kysymyksiin sitä koskien. Teemapäivään osallistuminen oli vapaaehtoista. Mikäli lapsi ei halunnut lähteä Lumihiutaletytön ja Pakkasukon tuokioille, ei hänen tarvinnut. Talvitapahtumaan perheet saivat osallistua, jos he halusivat.

8.2 Teemapäivä

Vanhemmilla tehdyn kyselyn yhdessä vastauksessa kerrottiin venäläisestä joulusta. Alun perin ajatuksemme oli toteuttaa teemapäivä, joka olisi perheiden talvitapahtuma ja lähdimme työskentelemään tämän ajatuksen pohjalta. Kesken tapahtuman suunnittelua teimme tarkistuksen jo tehdylle suunnitelmalle ja tajusimme, että haluamme lasten pääsevän aktiivisesti osallistumaan, näkemään ja kokemaan toista kulttuuria. Näin ollen päätimme lisätä ohjatun tuokion ja aloimme suunnitella, mitä se sisältäisi. Ohjatun tuokion suunnittelussa käytimme vanhempien kyselyn tulosta, jossa kerrottiin venäläisestä joulusta. Lopulta koko teemapäivä koostui Pakkasukon ja Lumihiutaletytön tuokiosta sekä perheiden talvitapahtumasta. Teemapäivää suunnitellessamme otimme huomioon lasten toiveita, joita olivat muun muassa herkkujen syöminen ja soittimilla soittaminen, sillä nämä sopivat myös venäläiseen jouluperinteeseen. Olimme itse Pakkasukko ja Lumihiutaletyttö, ja etsimme roolejamme varten vaatteet sekä asusteet. Ennen toteutusta laitoimme päiväkodille tarkat aikataulut ja sisällöt sekä ohjaustuokiosta että talvitapahtumasta. Teimme talvitapahtumasta kaksi samanlaista mainosta (liite 2), jotka veimme päiväkodin kahteen ulko-oveen viikkoa ennen tapahtumaa.

Aluksi suunnittelimme, että Pakkasukon ja Lumihiutaletytön tuokiot olisivat kaikille, mutta päädyimme lopulta siihen, että emme pitäisi 1–2-vuotiaille ohjauksia

sillä heidän tarkkavaisuutensa siirtyy herkästi ärsykkeestä toiseen ja heidän toimintansa on usein melko lyhytjänteistä (Koivunen & Lehtinen 2016, 128). Lisäksi teemapäivälle tuli aikatauluongelmia, jotka myös osaltaan vaikuttivat siihen, että alle 2-vuotiaat jäivät tuokioista pois. Emme olisi ehtineet pitää kuutta tuokiota sekä talvitapahtumaa meille annetussa ajassa. Lopulta alle 3-vuotiaiden tuokiossa oli myös muutama alle 2-vuotias, sillä kaikki 3-vuotiaat eivät halunneet osallistua toimintaan ja Pilkkeen toiminta-ajatuksena on toteuttaa oppimistilanteita lasten mielenkiinnosta lähtien. Joten lapsia ei pakotettu vaan he saivat jäädä leikkimään omia leikkejään, jotka tuokio olisi keskeyttänyt. Mukaan otettiin kaksitoista 2–3-vuotiaista sen mukaan, ketkä olivat kiinnostuneita.

Alle 3-vuotiaille ei tuokioissa tarjottu vieraan kielen fraasien opettelua, sillä Halmeen ja Vatajan (2011, 14–15) mukaan 1–2-vuoden ikä on lasten kielen kehitykselle kriittinen ikävaihe. Tällöin kieliympäristön vaihtuminen saattaa olla haitaksi, sillä lapsi vasta harjoittelee kieltä. Myös kaksikielisille lapsille on tärkeää, että päiväkodissa puhutaan suomea ja kotona äidinkieltä. (Halme & Vataja 2011, 14–15.) Pienten ryhmissä oli jonkun verran erikielisiä lapsia, joten emme halunneet sotkea heitä lisää. Halusimme kuitenkin antaa heille kokemuksen toisesta kulttuurista, joten teimme sen suomen kielellä.

Pakkasukon ja Lumihutaletytön tuokiot toteutettiin iltapäivän aikana viisi kertaa: yhdelle alle 3-vuotiaiden ryhmälle, kahdelle 3–4-vuotiaiden ja kahdelle 5–6-vuotiaiden ryhmälle. Tapahtuman toteutusvaiheessa on hyvä suunnitella esimerkiksi leikkien, laulujen ja taukojen pituus sekä se, kuinka kauan osallistujat jaksavat keskittyä yhteen asiaan. Turvallisuuden on oltava kunnossa koko tapahtuman ajan. (Vallo & Häyrinen 2016, 198–216.) Alle kolmevuotiaille ei opetettu fraaseja ja kerrottu yhtä paljon tietoa venäläisestä uudesta vuodesta ja heidän tuokionsa kesti noin 15 minuuttia, muiden tuokiot noin 20 minuuttia. Lapsiryhmän mukana tuli aina vähintään yksi työntekijä mukaan, lukuun ottamatta vanhimpien lasten ryhmää. Talvitapahtuma oli myöhemmin iltapäivällä ja se kesti tunnin.

Lumihutaletyttö haki lapset heidän omista ryhmätiloistaan ja paikalle saavuttiin lumihutaletaleina liikkuen. Lapset ohjattiin istumaan piiriin kuusen vierelle. Lumihui-

taletyttö kertoi lapsille Pakkasukosta, joka heidän olisi kutsuttava yhdessä paikalle. Osa ryhmistä kutsui Pakkasukon paikalle suomeksi ja osa venäjäksi. Pakkasukko ja Lumihiutaletyttö kertoivat lapsille itsestään (hahmoina), venäläisestä joulusta ja opettivat muutaman fraasin venäjäksi. Fraasit olivat: moi, heippa, hyvää joulua ja hyvää uutta vuotta. Tämän jälkeen taustalle laitettiin soimaan venäläinen kappale kuusesta ”В лесу родилась ёлочка” ja lapset saivat soittaa sen mukana triangelilla, kulkusilla tai rytmikapuloilla. Laulun jälkeen Pakkasukolla oli jokaiselle lapselle vielä yksi venäläinen makeinen. Lapset saivat valita haluavatko he ottaa suklaakarkin vai hedelmäkarkin (lasten allergiat otettiin huomioon). Tapahtumaa järjestettäessä on huomioitava, että tapahtumalla on selkeä lopetus (Vallo & Häyrinen 2016, 198–216). Tuokion loppuksi Pakkasukko lähti jaettuaan karkit ja Lumihiutaletyttö saattoi lapset takaisin omiin ryhmiinsä, liikkuen taas kuten lumihiutaleet.

Perheiden talvitapahtumaan lapsilla oli mahdollisuus osallistua yhdessä huoltajiensa kanssa. Käytimme lasten ideoita sekä kyselyn vastauksia iltapäivän talvitapahtuman suunnittelussa. Tapahtumaan suunnittelimme erilaisia pisteitä, joissa lapset voisivat käydä. Lapset olivat toivoneet värityskuvia, askartelua ja kasvomaalauksia. Nämä aktiviteetit toteutimme ja muokkasimme niitä teemaamme sopiviksi. Esimerkiksi kasvomaalauksien aiheet tulivat venäläisestä joulusta ja värityskuvat liittyivät venäläisiin satuihin ja lastenohjelmiin. Yhdessä huoneessa oli mahdollisuus askarrella balettianssija tai lumihiutale, saada kasvomaalaus ja värittää värityskuvia (kuva 1). Toisessa huoneessa lapset saivat kokeilla maalin tekoa jääkiekkomailoilla ja kiekolla sekä tehdä erilaisia sirkustempuja, katso kuva 2. Tapahtumasta lapset saivat mukaansa tuotostensa lisäksi lapun, johon oli kirjoitettu heidän nimensä venäjäksi sekä suomeksi.

Kuva 1. Askarteluhuone ja kasvomaalauspuiste

Kuva 2. Sirkusvälineet ja jääkiekkonurkkaus

Palautetta tapahtumasta voidaan kerätä esimerkiksi kirjallisesti tai suullisesti (Vallo & Häyrynen 2016 220–226). Keräsimme lapsilta arviointia toiminnallisella menetelmällä talvitapahtuman jälkeen, kuten kuvasta 3 ilmenee. Heidän tuli valita hymynaamoista se, mikä kuvasti heidän mielipidettään teemapäivästä ja laittaa hymynaaman viereiselle alustalle legopalikka. Legopalikkoja oli kahta väriä, punainen kuvasi Pakkasukon ja Lumihutaletytön tuokiota ja sininen talvitapahtumaa. Hymynaamoja oli kolme: iloinen, välinpitämätön ja surullinen. Iloinen sai seitsemän ääntä, välinpitämätön kaksi ja surullinen yhden. Äänet ovat yhtenevät tekemiemme havaintojemme pohjalta. Suurin osa lapsista nautti molemmista osioista, muutamat eivät vaikuttaneet innostuneilta ja yksittäiset eivät halunneet osallistua.

Kuva 3. Tapahtuman arviointi

Teimme havaintoja Pakkasukon ja Lumihutaletytön tuokiossa vuorotellen. Havainnoimme lasten reaktioita ja käyttäytymistä. Huomasimme havainnoidesamme, että lapset kokeilivat sanoa fraaseja, joita opetimme. Jotkut heistä olivat jo oppineet joitakin sanoja ystäviltään ja antoivat mielellään muille mallia. Tällaisessa tuokiossa muutkin lapset osallistuivat helpommin mukaan. Saimme iloksemme havaita, että lapset olivat jutelleet muista kielistä sekä opettaneet toisilleen muita kieliä ainakin jonkin verran. Lapset osallistuivat kaikkeen toimintaan innolla ja heistä näki, etteivät he olleet kokeneet vastaavaa aikaisemmin.

8.3 Vinkkivihko

Vinkkivihko (liite 3) alkoi rakentua sen jälkeen, kun olimme pitäneet tuokiot sekä tapahtuman eli teemapäivän. Olimme ideoineet vinkkivihkoa keskenämme koko ajan, mutta keräsimme ideat päiväkodin työntekijöiltä keväällä siitä, mitä he haluaisivat vinkkivihkon sisältävän. Kerroimme ensin, mitä itse olimme suunnitelleet, muun muassa tietoa monikulttuurisuuskasvatuksesta sekä vinkkejä ruokailuun ja fraaseihin. Päiväkodin työntekijät toivoivat vinkkivihkoon tietoa kohtaamisesta toisen kulttuurin edustajan kanssa, tietoa venäläisistä tavoista, siitä, mitä olisi hyödyllistä tietää sekä fraaseja venäjäksi päiväkodin arkeen. Toiveena oli myös saada tietoa venäläisestä päiväkotikulttuurista. Aloimme etsimään näihin aiheisiin liittyvää tietoa ja hyödynsimme jo löytämäämme teoriaa.

Vinkkivihkoon kirjoitimme aluksi teoriaa monikulttuurisuuskasvatuksesta, maahanmuuttajaperheen kanssa tehtävästä yhteistyöstä ja lasten kulttuuri-identiteetistä ja kielestä. Kerroimme, mitä monikulttuurisuuskasvatus on ja miksi sitä tulisi olla varhaiskasvatuksessa. Monikulttuurisuuskasvatuksessa lapset voivat kokea, että heidän kulttuuriaan arvostetaan (Halme & Vataja 2011, 47). Vinkkivihko sisältää tietoa lasten kulttuuri-identiteetistä ja kielestä, sillä opinnäytetyömme tavoitteena oli kehittää venäläistaustaisten lasten kulttuuri-identiteetin huomiointia. Halusimme korostaa kuinka kiinnostus ja arvostus lapsen kulttuuria kohtaan tukee lapsen positiivisen identiteetin kehittymistä (Paavola 2017, 194). Lisäsimme tietoa maahanmuuttajaperheiden kanssa tehtävästä yhteistyöstä, sillä päiväkodin toiveena oli saada tietoa kohtaamisesta toisen kulttuurin edustajan kanssa. Kerroimme erityisesti siitä, mitä tulee ottaa huomioon kulttuurienvälisessä viestinnässä.

Koska lasten kulttuuritaustat tulisi olla näkyvillä varhaiskasvatusympäristössä, vinkkivihkosta löytyy konkreettisia vinkkejä, miten venäläistä kulttuuria voidaan tuoda esille päiväkodin arjessa (Kivijärvi 2017, 258). Kulttuuria, perinteitä ja tapoja voidaan tuoda näkyville esimerkiksi leikkien, ruokailuhetkien tai juhlien kautta (Opetushallitus 2018, 20). Halusimme tuoda esille ruokailuhetkien merkityksellisyyden venäläisessä kulttuurissa, sillä Venäjällä ruokailu on sosiaalinen tapahtuma (Haapaniemi ym. 2005, 131–132). Vinkkivihkossa annoimme esimerkkejä venäläisistä ruoista ja vinkin, kuinka niitä voisi tarjoilla päiväkodin välipalaketkillä. Lisäsimme myös fraaseja, joita voi hyödyntää ruokailussa esimerkiksi hyvää ruokahalua.

Vinkkivihosta löytyy ruokailuvinkkien lisäksi tietoa venäläisistä juhlista: joulusta, uudesta vuodesta ja pääsiäisestä. Valitsimme nämä juhlat, sillä uusivuosi ja jouluku ovat koko kansan riemukkaita juhlia (Helinä Rautavaaran museo 2020), ja pääsiäinen on ortodoksisen kirkkovuoden pääjuhla (Yle 2014). Vinkkivihko sisältää vinkkejä joulutapahtuman järjestämiseen ja joululauluihin, joulun ja pääsiäisen fraaseja, ohjeita pääsiäismunien askarteluun sekä vinkkejä erilaisiin pääsiäisen ajan herkkuihin.

Vinkkivihko sisältää esimerkkejä venäläisistä leikeistä, sillä leikki antaa lapsille iloa ja mielihyvää (Opetushallitus 2018, 38). Lisäsimme vihkoon myös esimerkkejä erilaisista satukirjoista ja niiden käyttömahdollisuuksista, sillä erityisesti 4–5-vuotiaille sadut ovat kielen kehityksen kannalta tärkeitä (Pollari & Koppinen 2011, 135–136). Sieltä löytyy myös hakusanoja värityskuvia varten sekä vinkki lastenohjelmasta. Kaikki nämä vinkit voivat tuottaa lapsille positiivisia kokemuksia, jotka vahvistat lasten ylpeyttä omasta kulttuuristaan sekä tukevat lapsen itsetuntoa (Halme & Vataja 2011, 47).

Päiväkodissa työntekijöiden tulee osoittaa kiinnostusta ja arvostusta lasten äidinkieliä kohtaan. Tätä voi tehdä opettelemalla esimerkiksi perusfraaseja. Näkyvä arvostus eri äidinkieliä kohtaan myös tukee lapsen itsetuntoa. (Halme & Vataja 2011, 16–23.) Kun lapsen äidinkieleen suhtaudutaan myönteisesti, se tukee hänen identiteettinsä kehittymistä positiivisesti (Paavola 2017, 194). Tämän vuoksi vinkkivihkosta löytyy erilaisia fraaseja päiväkodin käyttöön. Fraaseja löytyy eri tarkoituksiin: tervehdyksiä, yksittäisiä sanoja, kuten kiitos ja anteeksi sekä kehoituksia kuten mennään ulos. Fraaseissa vältimme kieltoja, sillä halusimme positiivisen pedagogikaan tavoin keskittyä hyvään ja uskoa mahdollisuuksiin esimerkiksi ”ei juosta” sijaan kirjoitimme ”mennään kävellen” (Leskisenoja 2019, 39–43).

Vinkkivihkon työstämisen jälkeen keskityimme tarkastamaan kirjoittamaamme kokonaisuutta. Salosen (2013, 18) konstruktivistisen mallin tarkistusvaiheen mukaisesti lähetimme vinkkivihkon päiväkodin kasvattajien arvioitavaksi ja palautteen saatuamme palasimme työstövaiheeseen. Pyysimme heiltä myös tarkennusta siitä, mitä kaikkea he haluaisivat tietää venäläisestä päiväkotikulttuurista, sillä aihe oli laaja. Olimme keränneet otsikoita heille valmiiksi ja he saivat valita näistä ne, jotka heitä kiinnostivat. Päiväkodilta saamamme palautteen perusteella lisäsimme vinkkivihkoon tietoa venäläisestä päiväkotikulttuurista sekä sen eroista suomalaisen varhaiskasvatukseen, venäläisen opetussuunnitelman sisällöstä sekä tulevaisuuden näkymistä venäläisessä varhaiskasvatuksessa. Saamamme palautteen perusteella lisäsimme vielä myös teoriaa täydentämään jo aiemmin kirjoittamaamme. Muokkausten jälkeen viimeistelimme vinkkivihkon ja lähetimme sen vielä päiväkodille yhdessä opinnäytetyön raportin kanssa, jotta he pystyivät

antamaan palautetta valmiista tuotoksista. Palautteeseen ei tullut enää muutostoiveita, joten viimeistelimme enää vain vinkkivihkon ulkoasua.

9 Pohdinta

9.1 Johtopäätökset

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli vahvistaa Pilke tiedepäiväkoti Loisteen varhaiskasvatuksen monikulttuurisuusosaamista venäläisen kulttuurin osalta. Koska opinnäytetyömme tavoitteena oli kehittää venäläistaustaisten lasten kulttuuri-identiteetin huomiointia varhaiskasvatuksessa, teimme tähän liittyen tuotoksena venäläisen kulttuurin teemapäivän. Teemapäivä sisälsi sekä Pakkasukon ja Lumihiutaletyön ohjatut tuokiot että koko perheen talvitapahtuman. Toisena tuotoksena teimme vinkkivihkon, jotta päiväkodille jäisi myös konkreettista tietoa ja vinkkejä, kuinka he voivat jatkossa ottaa huomioon venäläistä kulttuuria varhaiskasvatuksessa. Opinnäytetyön kautta päiväkotivoi saada lisää ymmärrystä venäläisestä kulttuurista sekä erilaisia tapoja vahvistaa lasten luottamusta omaan kulttuuriin ja itseensä. Eteneminen työn aikana sujui luonnollisesti ja osallisuus oli mukana koko projektin ajan.

Varhaiskasvatuksen yksi tehtävistä on tukea lasten osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja. Yksi keino tukemiseen on lasten arvostaminen ja heidän ajatustensa kuunteleminen sekä aloitteisiin vastaaminen. (Opetushallitus 2018, 26–27.) Osallistimme kaikessa tekemisessämme joko lapsia, vanhempia tai päiväkodin työntekijöitä. Lasten kohdalla osallisuus liittyi lasten mahdollisuuksiin vaikuttaa aidosti yhteiseen toimintaan (Leskisenoja 2019, 151). Kuten Turjakin (2017, 44–45) kertoo, osallisuus pohjautuu vapaaehtoisuuteen ja tällä ajatuksella mekin toimimme työmme parissa. Lapsia haastatellessamme kerroimme heille, mitä teemme ja mitä heiltä haluamme, mutta jos heiltä ei tullut ideoita tai vastauksia meille annoimme heidän palata omiin puuhiinsa. Ne lapset, joilta tuli paljon ideoita, huomasivat myös, kun olimme käyttäneet heidän ideoitaan. He olivat tästä innoissaan ja näkyvästi iloisia. Osallisuuden kokemus luo lapsessa ilon ja

innostuksen tunnetta. Se tekee tilanteesta mielekkään oppimisen ja vuorovaikutustilanteen, johon lapsi sitoutuu voimakkaasti. (Leinonen 2016, 18–26.)

On tärkeää, että kasvatusta on kulttuurisesti vastuuntuntoista, koska sillä voidaan estää syrjintää (Eerola-Pennanen 2017a, 221). Tietoisuus erilaisuudesta kehittyy lapsille jo 2–3-vuotiaina (Halme & Vataja 2011, 44), joten monikulttuurisuuskasvatusta ei pidä unohtaa päiväkodin pienimmiltäkään lapsilta. Tähän perustuen meidän tuokiomme alkoivat 2-vuotiaista ylöspäin kaikille päiväkodin lapsille. Lumihiihutaletytön ja Pakkasukon ohjaustuokiot järjestettiin päiväkodilla lasten välipalan jälkeen pienemmissä ryhmissä. Koimme tämän hyväksi, sillä näimme jokaisen lapsen reaktion ja pystyimme hyvin vastaamaan lasten kysymyksiin ja ihmettelyihin. Tuokiot olivat mielestämme sopivan mittaisia, ja lapset jaksoivat hyvin keskittyä koko tuokion ajan. Suurin osa lapsista vaikutti kiinnostuneilta ja osallistuivat innostuneesti yhteiseen soittohetkeen sekä fraasien harjoitteluun. Vaikka meillä oli tiukka aikataulu, saimme kuitenkin pidettyä ohjaukset hyvin suunnitellamme mukaan, eikä niissä ollut kiireen tuntua. Annoimme lapsille tilaisuuden ihmetellä ja kysellä uudesta kulttuurista (Halme & Vataja 2011, 44). Tuokiot pyrimme suunnittelemaan siten, että niistä jäisi lapsille myönteinen kokemus. Näin tuokiot pystyivät tukemaan venäläistaustaisten lasten positiivista kulttuuri-identiteetin kehitystä, sillä päiväkodissa lasten tulisi saada kokea arvostusta omasta kulttuuristaan (Halme & Vataja 2011, 11).

Venäläisen kulttuurin talvitapahtuma järjestettiin illalla, lasten hakutilanteen aikana kello 15.30–16.30. Aika oli tapahtumalle todella lyhyt. Perheitä ei käynyt tapahtumassa niin paljon, kuin olimme odottaneet, vaikka mainostimme (liite 2) päiväkodin ovissa tapahtumaa viikon ajan. Tapahtumassa kävi kahdeksan perhettä ja osalla heistä oli hiukan kiire muihin menoihin. Osa päiväkodin lapsista myös kertoi, että he olisivat halunneet tulla, mutta perheellä ei ollutkaan aikaa. Pohdimme jälkepäin, että tapahtuman olisi hyvä ollut olla ehkä toisena ajankohtana. Tapahtuman päivä kuitenkin sopi parhaiten meidän ja päiväkodin aikatauluihin. Vaikka lapsia ei käynyt niin paljon illan perhetapahtumassa, pääsivät he kuitenkin tutustumaan venäläiseen jouluperinteeseen, muutamiin fraaseihin ja venäläisiin makeisiin Pakkasukon ja Lumihiihutaletytön tuokiossa. Jätimme myös

ylijääneet askartelutarvikkeet sekä värituskuvat päiväkodille, jotta myös he jotka eivät päässeet talvitapahtumaan, saisivat lisää kokemusta kulttuurista.

Vinkkivihko sisältää teoriaa monikulttuurisuuskasvatuksesta ja tietoa venäläisestä päiväkotikulttuurista, sillä varhaiskasvatuksen henkilöstöllä tulee olla tietoa muista kulttuureista ja katsomuksista, jotta he osaavat arvostaa ja hyödyntää monimuotoisuutta. Kasvattajilla tulee myös olla taitoa nähdä ja ymmärtää asioita monesta eri näkökulmasta. (Opetushallitus 2018, 31.) Halusimme lisätä vinkkivihkoon teoriaa monikulttuurisuuskasvatuksesta, sillä Paavolan (2007) tutkimustulosten mukaan opettajat näkivät monikulttuurisuuskasvatuksen koskevan ainoastaan maahanmuuttajalapsia (Paavola 2007, 161). Halusimme korostaa, kuinka monikulttuurisuuskasvatus kuuluu ryhmän kaikille lapsille. Teimme myös vinkit siten, että ne ovat toteutettavissa koko ryhmän kanssa, eikä siten, että ne olisi suunnattu ainoastaan venäläistaustaisille lapsille.

Lapsella on oikeus iloita itsestä ja kokea itsensä merkitykselliseksi (Leinonen 2016, 18–26), ja tähän perustui ajatuksemme tuoda venäläistä kulttuuria esille päiväkodissa. Varhaiskasvatuksessa lapsilla, jotka kuuluvat johonkin kulttuurivähemmistöön, tulisi olla mahdollisuus kasvaa niin oman kulttuuripiirinsä kuin suomalaisen yhteiskunnan jäseneksi. Päiväkodin tulisi näyttää lapsille, jotka kuuluvat johonkin kulttuurivähemmistöön, että heidän kulttuuristaan ollaan kiinnostuneita sekä sen tapoja ja historiaa arvostetaan (Eerola-Pennanen 2017a, 233). Me teimmekin parhaamme, jotta osaltamme toteuttaisimme tätä. Vinkkivihkon avulla päiväkodin voi myös jatkossa tuoda venäläistä kulttuuria yhä enemmän näkyväksi päiväkodissa, sillä siinä on annettu esimerkkejä leikeistä, fraaseista ja juhlista. Vihkossa halusimme korostaa useassa kohdassa fraaseja, sillä kaksikielisyydelle on tärkeää, että äidinkieli on vahva ja sitä pääsee käyttämään uusissakin tilanteissa (Halme & Vataja 2011, 14–15). Fraasien avulla kasvattajat pääsevät tukemaan lasten kaksikielisyyttä myös päiväkodin arjessa. Vinkkivihko on ulkonäöltään selkeä, ja vinkit ovat sellaisia, joita on helppo ottaa käyttöön arjessa eikä niiden hyödyntämiseen tarvita erikoisia materiaaleja.

Kun pidimme teemapäivää päiväkodilla, saimme tietää, että eräs työntekijä oli vähän aikaa sitten kertonut lapsille venäläisestä joulusta ja siihen liittyvistä hahmoista. Päiväkodilla oli myös harjoittelija, joka piti lapsille kulttuuriviikkoa, joka juuri silloin keskittyi Venäjään. Päiväkodilla siis otettiin opinnäytetyömme kanssa samaan aikaan huomioon venäläisyyttä muutenkin. Voimme pohtia, tapahtuiko tämä meidän innoittamana vai olisiko se tapahtunut muutenkin. On kuitenkin hienoa, että siellä alettiin ottaa huomioon monikulttuurisuuskasvatusta sekä venäläistä kulttuuria. Opinnäytetyömme tuloksia oli muun muassa osallistavan toiminnan toteuttaminen päiväkodilla ja projektimallin mukainen työskentely. Saimme aikaan vinkkivihkon, jonka avulla konkretisoitiin ideoita päiväkodille siitä, miten he voivat ottaa venäläistä kulttuuria enemmän huomioon arjessa. Koemme, että tekemämme opinnäytetyö on hyödyllinen päiväkodille sen ajankohtaisuuden vuoksi, sillä varhaiskasvatus on osa kulttuurisesti muuntuvaa ja monimuotoista yhteiskuntaa (Opetushallitus 2018, 31). On tärkeää, että päiväkodin henkilökunnalla on tietoa ja osaamista eri kulttuureista.

9.2 Luotettavuus ja eettisyys

Opinnäytetyötä tehdessämme noudatimme tiedeyhteisön tunnustamia toimintatapoja. Näitä toimintatapoja ovat rehellisyys, yleinen tarkkuus ja huolellisuus tutkimustyössä, tulosten tallentamisessa ja esittämisessä sekä tulosten arvioinnissa. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012.) Opinnäytetyötä tehdessämme kiinnitimme huomiota siihen, että käyttämämme tietolähteet ovat mahdollisimman tuoreita. Näin saimme ajankohtaista tietoa raportoimme tietoperustaan.

Lasten haastatteluita varten emme keränneet osallistumislupia vanhemmilta, sillä se oli päiväkodin ja meidän mielestämme tarpeetonta. Hyvän tieteellisen käytännön mukaan lasten henkilöllisyys ei tule tuloksista mitenkään ilmi, sillä kirjasimme pelkästään heidän tuottamansa ideat – emme edes kirjanneet idean antaneen lapsen ryhmää ylös (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012). Päiväkodin lapsista tai huoltajista ei kerätty missään vaiheessa mitään tunnistetietoja. Tämän vuoksi keskustelussa, jossa oli meidän lisäksi päiväkodin yhteyshenkilö ja päiväkodin johtaja tulimme päätökseen, että meidän ei tarvitse hankkia kirjallista

tutkimuslupaa opinnäytetyöllemme. Sovimme kuitenkin tutkimusluvasta suullisesti. Ennen toteutusta varmistimme, että kaikki lapset saavat osallistua järjestämäämme teemapäivään päiväkodin johtajalta ja yhteyshenkilöltä. Heidän mukaansa kaikki saivat osallistua, eikä lapsilla ollut uskonnollisia, katsomuksellisia tai muita syitä olla osallistumatta.

Kulttuurialueiden teemaviikot voivat joissain tapauksissa sisältää tai vahvistaa ennakkoluuloja sekä stereotyyppioita, koska silloin monesti nostetaan esiin kulttuurin näkyviä yksittäisiä piirteitä, kuten ruokaa tai vaatetusta. Tämä voi johtaa erilaisuutta korostavaan ja eksoottiseen ”kulttuuriturismiin”. Silloin ei tuoda esille kulttuurin peruselementtejä, kuten arvoja, arvostuksia, tapoja, uskomuksia sekä perinteitä. (Eerola-Pennanen 2017, 222–223.) Pyrimmekin ottamaan huomioon nämä asiat, jottei toteuttamamme teemapäivä vahvistanut stereotyyppioita, vaan toisil lisää ymmärrystä venäläisestä kulttuurista. Halusimme myös tuoda esille samankaltaisuuksia suomalaisen ja venäläisen kulttuurin välillä. Kerroimme esimerkiksi Pakkasukon ja Lumihutaletytön tuokiossa erojen lisäksi myös mitä yhteistä on venäläisessä ja suomalaisessa joulussa.

Valitsimme päiväkodissa esiintyvistä kulttuureista venäläisen kulttuurin. Pohdimme, oliko tämä niin sanotusti eettisesti oikein, sillä päiväkodissa on myös muualta kotoisin olevia lapsia. Päädyimme kuitenkin venäläiseen kulttuuriin, sillä se on päiväkodin vähemmistökulttuureista näkyvin ja tämä oli lopulta myös toimeksiantajamme toive. Näin saimme samalla myös rajattua opinnäytetyömme aiheen, jotta se ei laajenisi liian isoksi. Päiväkoti voi jatkossa soveltaa toteuttamaamme vinkkivihkoa ja teemapäivää muihin kulttuureihin.

Mietimme, miten saamme koottua teemapäivän niin, ettei se edusta pelkästään stereotyyppioita. Pohdimme myös, vaikuttavatko meidän ennakoasenteemme jontekin teemapäivän suunnitteluun ja mikäli kyllä, miten saamme ne poissuljettua. Näiden asioiden vuoksi päätimme osallistaa venäläistaustaiset huoltajat opinnäytetyömme tiedonhankintaan kyselyn avulla. Keräsimme heiltä tietoa venäläisestä kulttuurista ja erityisesti siitä, mitä asioita liittyy venäläiseen lasten kulttuuriin. Luotettavuutta lisäsi se, että emme tunteneet vastaajia etukäteen. Kyselyt tehtiin siten, että vastaajien anonymiteetti säilyi, eikä vastauksia voinut yhdistää

vastaajaan. Tarkoituksenamme oli olla yhteydessä vastaajiin, mikäli he osoittavat kiinnostustaan osallistua teemapäivän suunnitteluun jättämällä yhteystiedot lomakkeeseen. Yhteystietojen jättäminen ei kuitenkaan ollut pakollista. Kyselylomake jaettiin kaikille päiväkodin venäläistaustaisille huoltajille. Vastauksia saimme kuitenkin vain yhden. Vastaaja ei halunnut osallistua teemapäivän suunnitteluun. Vastauksesta tuli esille kuinka venäläinen joulu on tärkeä, ja siitä saimmekin idean järjestää Pakkasukko ja Lumihiutaletyttö -tuokiot viidelle pienryhmälle päiväkodissa.

Osasimme odottaa jonkinlaista katoa vanhemmille lähetetyssä kyselyssä, sillä työntekijät kertoivat meille, että osa venäläistaustaisista vanhemmista haluaa lasten kasvavan päiväkodissa vain suomalaisen kulttuurin parissa. Työntekijät kertoivat myös, että osa venäläisistä vanhemmista on toivonut tilaisuuksia osallistua päiväkodin toimintaan, mutta nyt kun tilaisuus oli, he eivät sitä käyttäneet. Oliko aihe kenties epämieluisa vai sattuiiko teemapäivämme vain todella huonoon aikaan? Emme myöskään tiedä kuinka paljon nämä kaksi vanhempien ryhmää liittyy.

Haastattelimme päiväkodin työntekijöitä selvittääksemme mitä toiveita heillä on opinnäytetyöhömmen ja vinkkivihkoon liittyen. Haastatteluihin liittyy aina luotettavuuteen liittyvä tekijä, sillä tutkija saa päättää aina haastattelujen teemat. Haastattelujen tulokset on mahdollista myös tulkita virheellisesti. (Kananen 2015, 340.) Koimme kuitenkin, että tulkitsimme oikein työntekijöiden vastaukset. Varmistimme asian vielä lähettämällä vinkkivihkomme päiväkodin työntekijöiden luettavaksi ja kommentoitavaksi kaksi kertaa työskentelyn aikana. Opinnäytetyöraporttimme lähetimme päiväkodin yhteyshenkilömme luettavaksi.

9.3 Oppimiskokemukset ja ammatillinen kasvu

Opimme paljon tehdessämme opinnäytetyötä. Meillä molemmilla oli etukäteen vähän kokemusta monikulttuurisesta työstä opintoihin kuuluvien harjoittelun kautta. Kumpikaan ei kuitenkaan ollut perehtynyt juurikaan monikulttuurisuuteen

varhaiskasvatuksessa. Saimmekin paljon uutta tietoa monikulttuurisuudesta varhaiskasvatuksessa ja monikulttuurisesta kasvatuksesta sekä niihin liittyvistä aiheista. Opimme myös teemapäivän järjestämisestä. Koimme erittäin tärkeäksi, että meillä oli hyvä suunnitelma, mutta jota pystyi samalla myös tarpeen tullen soveltamaan ja muokkaamaan.

Opinnäytetyöprosessi vei yllättävän paljon aikaa. Emme kumpikaan olleet aikaisemmin tehneet mitään näin isoa prosessimaista työtä. Teimme laajan suunnitelman, joka helpotti työskentelyä muissa vaiheissa. Varsinkin työstövaihe vei paljon aikaa. Työstövaihe voi olla erittäin raskas, mutta samalla se on ammatillisen oppimisen kannalta erittäin tärkeä vaihe (Salonen 2013, 18). Raportin kirjoittaminen ja muokkaaminen parempaan muotoon tuntui ajoittain erittäin raskaalta.

Työstämisen aikana aktivoituvat monet ammatilliset vaatimukset esimerkiksi vastuullisuus, vuorovaikutteisuus ja epävarmuuden sieto. Saatu ohjaus, vertaistuki ja palaute ovat oleellisessa osassa hankkeen onnistumisessa sekä ammatillisessa kehittämisessä. (Salonen 2013, 17–18.) Työstövaiheessa koimmekin, kuinka tärkeää oli saada vertaistukea muilta samassa tilanteessa olevilta opiskelijoilta. Oli helpottavaa kuulla, kuinka muut jakavat täsmälleen samoja ajatuksia kanssamme. Välillä koimme epävarmuutta siitä, olemmeko menemässä oikeaan suuntaan työskennellessämme opinnäytetyömme parissa. Opinnäytetyön luku-piireissä saimme kuitenkin aina palautetta ja ohjausta siihen asti tekemästämme työstä. Ohjaukset koimme erittäin hyödyllisiksi.

Pidimme koko prosessin ajan oppimispäiväkirjaa. Refleктоimme myös paljon keskustelemalla toisillemme. Kriittisessä itsereflektiossa tarkastellaan omaa henkilökohtaista näkökulmaa. Reflektion avulla voidaan myös tulla tietoisiksi omista havainnoinnin, tuntemisen ja ajattelun tavoista. (Toikko & Rantanen 2009, 52.) Keskustelemalla saimme myös jaettua toisillemme ajatuksiamme ja näin saimme myös uusia ideoita opinnäytetyömme toteutukseen. Opimme paljon joustavuudesta ja prosessimaisesta työskentelystä. Välillä suunnitelmia piti muuttaa ja jo kirjoitettua muokata parempaan muotoon useaan kertaan.

Opinnäytetyöprosessi oli kokonaisuudessaan pitkä, mutta erittäin antoisa. Oli mielenkiintoista perehtyä opinnäytetyömme teemoihin ja uppouduimme niihin lopulta syvemmin, kuin mitä tarve oli. Koemme, että tekemämme opinnäytetyö on antanut meille lisää osaamista varhaiskasvatuksen monikulttuurisuuskasvatuksesta ja voimme varmasti hyödyntää sitä tulevaisuudessa työskennellessämme varhaiskasvatuksen opettajina.

9.4 Jatkotutkimusideat

Opinnäytetyöhömmme tuotoksena syntyneellä kulttuuripäivän avulla päiväkodin lapset sekä kasvattajat saavat lisätietoa venäläisestä kulttuurista. Päiväkodin kasvattajille tekemämme vinkkivihkon avulla kasvattajat saavat keinoja siihen, miten venäläistä kulttuuria voi tuoda esille päiväkodin arjessa. On tärkeää, että vinkit ovat sellaisia, joita päiväkodin on helppo toteuttaa ja soveltaa jatkossa. Vinkkivihko on myös helppo ottaa käyttöön jossakin toisessa päiväkodissa, sillä venäläistä kulttuuria löytyy varmasti muualtakin.

Luomamme vinkkivihkon pohjalta voi tehdä vastaavia vihkoja myös muista kulttuureista. Opinnäytetyötä voisi jatkokehittää siten, että tekisi vastaavan teemapäivän toisesta kulttuurista. Teemapäivä voisi liittyä esimerkiksi jonkin toisen kulttuurin juhlaan. Teemapäivää voisi jatkokehittää myös siten, että ottaisi tapahtuman toteutukseen mukaan lasten huoltajat ja perheet.

Koska tarkoituksemme ei ollut seurata työmme tuloksia, ehdotamme tästä jatkotutkimusideaa. Tutkimuksellisen opinnäytetyön voisi tehdä siitä, onko tekemämme vinkkivihko tuonut muutoksia päiväkodin arkeen ja ovatko päiväkodin työntekijät ottaneet näitä vinkkejä käyttöön.

Lähteet

- Ahonen, T. & Uuttu, V. 2013. Pyhän hippuja -tapahtuma. Toiminnallinen ilta-päivä lapsiperheille englantilaiseen tyyliin. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/57162/Ahonen_Tiina_Uuttu_Veera.pdf?sequence=1&isAllowed=y. 22.8.2019.
- Benjamin, S. 2014. Kulttuuri-identiteetti – Merkitys kehitykselle ja kotoutumiselle. Teoksessa Laine, M. (toim.) Kulttuuri-identiteetti & kasvatustieteet. Kulttuuriperintökasvatustieteiden tutkimuskeskus. Tallinna: Suomen kulttuuriperintökasvatuksen seura, 56–105.
- Bodrova, E. Yudina, E. 2018. Early childhood education in Russian Federation. ResearchGate. https://www.researchgate.net/publication/327971303_Early_Childhood_Education_in_Russian_Federation. 19.2.2020.
- Eerola-Pennanen, P. 2017a. Kulttuurinen monimuotoisuus. Teoksessa Koivula, M., Siippainen, A. & Eerola-Pennanen, P. (toim.) Valloittava varhaiskasvatustieteet. Oppimista osallisuutta ja hyvinvointia. Tampere: Vastapaino, 221–233.
- Eerola-Pennanen, P. 2017b. Kulttuurinen moninaisuus varhaiskasvatustieteissä. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. Juva: PS-kustannus, 236–249.
- Gyeke, M. & Lamminmäki-Vartia, S. 2017. Kieli-, kulttuuri ja katsomustietoinen näkökulma varhaiskasvatustieteiden tutkimukseen. Teoksessa Haapsalo, T., Petäjä, H., Vuorelma-Glad, P., Sandén, M., Pulkkinen, H. & Tahvanainen, I. (toim.) Varhaiskasvatustieteiden tutkimuskeskus. Helsinki: Lastenkeskus, 97–129.
- Haapaniemi, M., Moijanen, M. & Muradjan, K. 2005. Tak ili kak? Venäläistä tapakulttuuria suomalaisille. Helsinki: Suomalais-Venäläinen kauppakamariyhdistys-SVKK ry.
- Halme, K. Vataja, A. 2011. Monikulttuurinen varhaiskasvatustieteet ja esiopetus. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Helinä Rautavaaran museo. 2020. Venäläinen uusi vuosi. <http://helinamuseo.fi/kouluille/oppimateriaalit/vuosi-juhlien/venalainen-uusivuosi/>. 20.3.2020.
- Hirsjärvi, S. Remes, P. Sajavaara, P. 1997. Tutki ja kirjoita. Porvoo: Bookwell Oy.
- Juvonen, A. & Rask, A. 2014. Lapsiperhetapahtuma monikulttuurisen kohtaamisen mahdollistajana. Karelia-ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/83189/Juvonen_Anni_Rask_Anni.pdf?sequence=1&isAllowed=y. 22.8.2019.
- Kahla, E. 2016. Keitä me olemme? Keihin me kuulumme?. Tanner, A. Söderling, I (toim.) Venäjänkieliset Suomessa: Huomisen suomalaiset. Turku: Painosalama Oy, 96–124.
- Kananen, J. 2015. Opinnäytetyön kirjoittajan opas. Näin kirjoitat opinnäytetyön tai pro gradun alusta loppuun. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

- Karlsson, L. 2003. Sadutus. Avain osallistavaan toimintakulttuuriin. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Kekkonen, M., Lehti, K. & Tirkkonen, J. 2017. Dialogisuus varhaiskasvatuksessa. Teoksessa Haapsalo, T., Petäjä, H., Vuorelma-Glad, P., Sandén, M., Pulkkinen, H. & Tahvanainen, I. (toim.) Varhaiskasvatus katsomusten keskellä. Helsinki: Lastenkeskus, 62–74.
- Keltikangas-Järvinen, L. 2017. Hyvä itsetunto. Helsinki: WSOY.
- Kivijärvi, T. 2017. Vieras- ja monikielisen lapsen ja perheen tukeminen. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. Juva: PS-kustannus, 250–262.
- Koponen, T. 2013. Ruokailu ja ruuat. Teoksessa Tiri, M. (toim.) VOT TAK! Tapakulttuuria Venäjällä. Tartto: Suomalais-Venäläinen kauppakamariyhdistys-SVKK ry, 77–80.
- Leinonen, J. 2016. Pedagogisia näkökulmia osallisuuden tukemiseen varhaiskasvatuksessa. Teoksessa Heikka, J., Fonsén, E., Elo, J. & Leinonen, J. (toim.) Osallisuuden pedagogiikka varhaiskasvatuksessa. Tampere: Suomen varhaiskasvatus ry, 16–40.
- Leitzinger, A. 2016. Venäläisten muutto Suomeen kautta aikojen. Tanner, A. Söderling, I (toim.) Venäjänkieliset Suomessa: Huomisen suomalaiset. Turku: Painosalama Oy, 41–75.
- Leskisenoja, E. 2019. Positiivinen pedagogiikka varhaiskasvatuksessa. Toteuta käytännössä. Keuruu: PS-kustannus.
- Malinen, H. 2019. Anna lapselle ääni. Kieli- ja kulttuuritietoisuuden voima kasvatuksessa. Keuruu: PS-kustannus.
- Naucér, K. Welin, R. Ögren, M. 1996. Kulttuurit ja kielet kohtaavat: työtavat monikielisessä päiväkodissa. Helsinki: Oy Edita Ab.
- Novitsky, A. 2014. Aikuiset vahvistavat toimivissa kumppanuussuhteissa lapsen kulttuuri-identiteetin kehittymistä. Teoksessa Laine, M. (toim.) Kulttuuri-identiteetti & kasvatus. Kulttuuriperintökasvatus kotoutumisen tukena. Tallinna: Suomen kulttuuriperintökasvatuksen seura, 153–160.
- Ojasalo, K., Moilanen, T. & Ritolahti, J. 2014. Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. Helsinki: Sanoma Pro.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2019. Lapsen oikeus varhaiskasvatukseen. <https://minedu.fi/varhaiskasvatusoikeus>. 12.9.2019.
- Opetushallitus 2018. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet.pdf. 12.9.2019.
- Paavola, H. & Talib, M. 2010. Kulttuurinen moninaisuus päiväkodissa ja koulussa. Juva: PS-kustannus.
- Paavola, H. 2007. Monikulttuurisuuskasvatus päiväkodin monikulttuurisessa esiopetusryhmässä. Helsingin yliopisto. Käyttätymistieteellinen tiedekunta. Väitöskirja. <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/19984/monikult.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. 20.4.2020.
- Paavola, H. 2017. Identiteetin tukeminen monikulttuurisessa varhaiskasvatuksessa. Teoksessa Haapsalo, T., Petäjä, H., Vuorelma-Glad, P., Sandén, M., Pulkkinen, H. & Tahvanainen, I. (toim.) Varhaiskasvatus katsomusten keskellä. Helsinki: Lastenkeskus.
- Pilke. 2019a. Tietoa yrityksestä. Pilke päiväkodit Oy. <https://www.pilkepaivakodit.fi/tietoa-yrityksesta/>. 12.9.2019.

- Pilke. 2019b. Pilke päiväkotit Loiste. Pilke päiväkodit Oy. <https://www.pilkepaivakodit.fi/paivakodit/paivakodit-joensuu/pilke-tiedepaivakoti-loiste/#1558954361569-1849e11f-1117>. 11.9.2019.
- Pohjois-Karjalan maakuntaliitto. 2020. Tilastot. <https://www.pohjois-karjala.fi/tilastot>. 14.4.2020.
- Pollari, J. & Koppinen, M. 2011. Maahanmuuttajan kohtaaminen ja opettaminen. Juva: PS-kustannus.
- Salonen, K. 2013. Näkökulmia tutkimukselliseen ja toiminnalliseen opinnäytetyöhön: opas opiskelijoille, opettajille ja TKI-henkilöstölle. Tampere: Turun ammattikorkeakoulu.
- THL. 2019. Osallisuus. Terveystieteiden tutkimuskeskus. <https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/hyvinvointi/osallisuus>. 19.8.2019.
- Tikka-Uguccioni, J. 2016. Monikulttuurinen varhaiskasvatusympäristö: ”Kasvatetaan kahden kulttuurin kansalaisiksi”. Jyväskylän yliopisto. Varhaiskasvatustiede. Pro gradu -tutkielma. <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/49035/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201603091802.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. 16.2.2020.
- Tilastokeskus. 2019. Väestö. Tilastokeskus. https://www.tilastokeskus.fi/tup/suoluk/suoluk_vaesto.html. 22.8.2019.
- Tiri, M. 2013. Perheen, sukulaisten ja ystävien merkitys. Teoksessa Tiri, M. (toim.) VOT TAK! Tapakulttuuria Venäjällä. Tartto: Suomalais-Venäläinen kauppakamariyhdistys-SVKK ry, 70–71.
- Toikko, T. & Rantanen, T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Näkökulmia kehittämisprosessiin, osallistamiseen ja tiedontuotantoon. Tampere: Tampere University Press.
- Toivonen, V. Pollari, K. 2018. Lapsen haastattelu – osa lapsen oikeutta osallistua. Teoksessa Hyvärinen, S. Pösö, T. (toim.) Lasten haastattelu lastensuojelussa. Jyväskylä: PS-kustannus. 73–89.
- Turja, L. 2004. Lapset laadun määrittäjinä ja arvioijina. Teoksessa Kupila, P. (toim.) Arvioidaan yhdessä. Näkökulmia arviointiin varhaiskasvatuksessa. Tampere: Tammi.
- Turja, L. 2017. Lasten osallisuus varhaiskasvatuksessa. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. Juva: PS-kustannus. 38–55.
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettinen neuvottelukunta. https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf. 22.8.2019.
- Vallo, H. & Häyrinen, E. 2016. Tapahtuma on tilaisuus. Tapahtumamarkkinointi ja tapahtuman järjestäminen. Tallinna: Tietosanoma Oy.
- Varhaiskasvatuslaki 540/2018.
- Vilkka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Jyväskylä: Tammi.
- Vilkka, H. 2015. Tutki ja kehitä. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Yaldaie, T. 2016. Transition from home to daycare services in Russia. Helsinki Metropolia ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/115396/Yaldaie_Thesis.pdf?sequence=1&isAllowed=y. 20.3.2020.

KYSELYLOMAKE

Olemme opiskelijoita Karelia-ammattikorkeakoulusta. Opinnäytetyönä toteutamme tapahtuman Pilke päiväkotia Loisteeseen. Tapahtuman teemana on venäläinen kulttuuri. Haluamme luoda lapsille mahdollisuuden tutustua venäläiseen kulttuuriin. Toivoisimme, että vastaisitte alla oleviin kysymyksiin venäläisen kulttuurin pohjalta. Voit vastata kysymyksiin lapsen kanssa. Vastausten toivoisimme olevan ensisijaisesti suomeksi, mutta jos se on mahdotonta, vastaa venäjäksi.

Millaista on venäläinen... (anna esimerkkejä kappaleista/leikeistä ym.)

lasten musiikki?

lasten leikit?

ruoka?

sadut/tarinat?

lastenohjelmat?

Mitä muuta haluaisit kertoa venäläisestä kulttuurista?

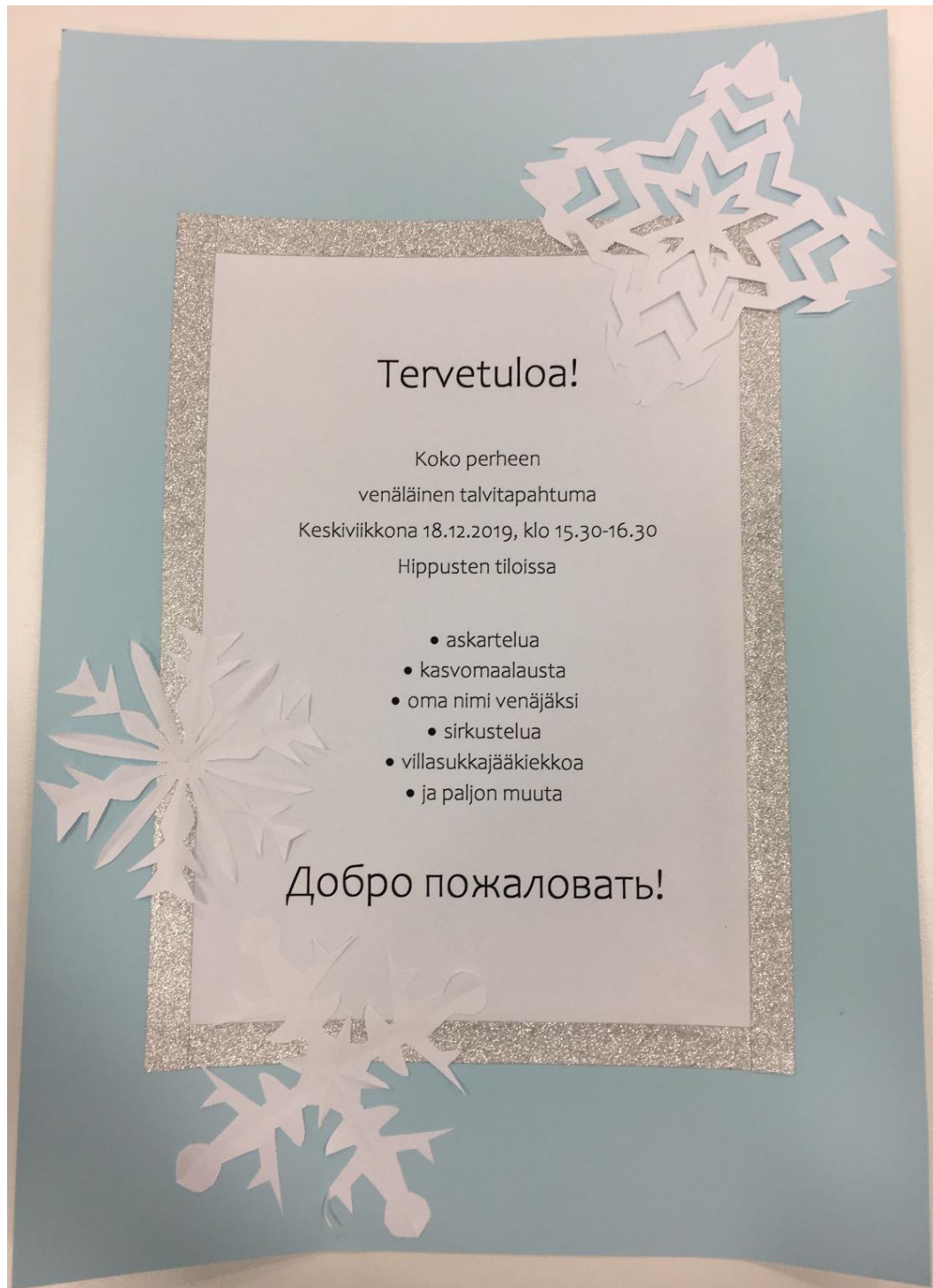
Jätä tähän yhteystietosi, mikäli haluat osallistua tapahtuman järjestämiseen:

Nimi: _____

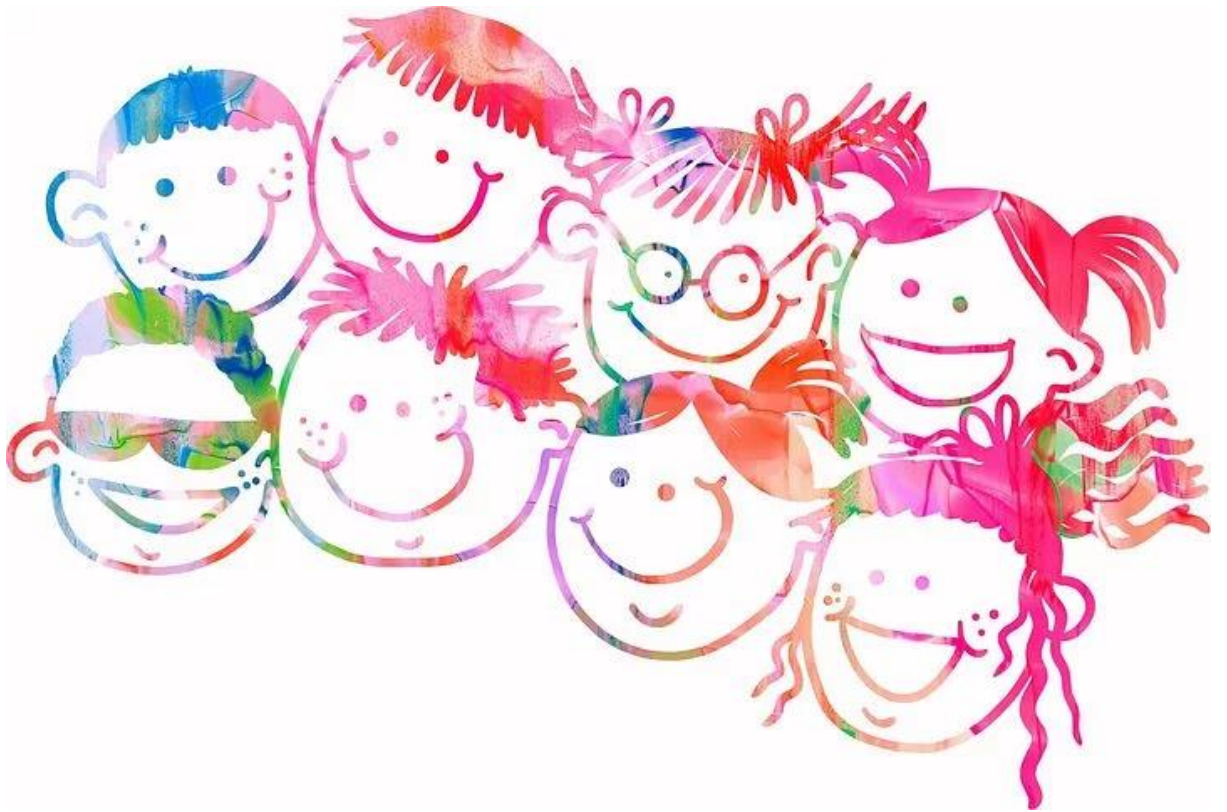
Puh.nro: _____

Kiitos vastauksista! Ystävällisin terveisin,

Anniina Mastokangas ja Elisa Mäkisalo

Monikulttuurisuuskasvatus ja venäläinen kulttuuri näkyväksi -vinkkivihko päiväkodin käyttöön

Tekijät:

Anniina Mastokangas & Elisa Mäkisalo

Toukokuu 2020

Tämä vinkkivihko on opinnäytetyömme tuotos. Vihko sisältää tietoa monikulttuurisesta työstä varhaiskasvatuksessa, venäläisestä kulttuurista ja siitä, miten sitä voi tuoda esille päiväkodin arjessa.

Sisältö

<i>Monikulttuurinen varhaiskasvatus</i>	3
<i>Monikulttuurisuuskasvatus</i>	3–4
<i>Maahanmuuttajaperheen kanssa tehtävä yhteistyö</i>	5
<i>Lapsen kulttuuri-identiteetti ja kieli</i>	6
<i>Venäläinen päiväkotikulttuuri</i>	7
<i>Eroja suomalaiseen varhaiskasvatukseen</i>	8
<i>Opetussuunnitelman sisältö</i>	9
<i>Tulevaisuus</i>	10
<i>Venäläinen kulttuuri näkyväksi</i>	11
<i>Ruokailu</i>	12
<i>Juhlat</i>	13–15
<i>Leikkejä</i>	16
<i>Muuta (lastenohjelma, sadut, värityskuvat)</i>	17
<i>Fraaseja venäjäksi</i>	18
<i>Lähteet</i>	19

Monikulttuurinen varhaiskasvatus

Päiväkodeissa on yhä enemmän eri kulttuureista tulevia lapsia. Kun kasvatus ja opetus on kulttuurisesti vastuuntuntoista, sillä voidaan muun muassa estää syrjintää. (Eerola-Pennanen 2017a, 221.) Varhaiskasvatuksessa kulttuurinen moninaisuus nähdään rikkautena (Opetushallitus 2018, 31). Jokainen päiväkotiryhmän lapsi tuo mukanaan käytäntöjä, asioita ja arvostuksia omasta kulttuuritaustastaan. Ne saattavat poiketa paljonkin valtakulttuurin käytännöistä sekä arvoista. (Eerola-Pennanen 2017a, 229.)

Monikulttuurisuuskasvatus

Varhaiskasvatuksessa lapsilla, jotka kuuluvat johonkin kulttuurivähemmistöön, tulisi olla mahdollisuus kasvaa sekä oman kulttuuripiirinsä että myös suomalaisen yhteiskunnan jäseneksi. Päiväkodissa on tärkeää, että lapset voivat tuntea, että heidän omasta kulttuuristaan ollaan kiinnostuneita sekä, että sen tapoja ja historiaa arvostetaan. (Eerola-Pennanen 2017a, 233.)

Jotta varhaiskasvatuksen henkilökunta osaisi arvostaa ja hyödyntää yhteisön kulttuurista, kielellistä ja katsomuksellista monimuotoisuutta, heillä tulisi olla tietoa toisista kulttuureista ja erilaisista katsomuksista sekä taitoa ymmärtää ja nähdä asioita monista eri näkökulmista. Heillä tulisi olla myös taitoa asettua toisen asemaan. (Opetushallitus 2018, 31.) Varhaiskasvatuksessa saadut kokemukset, tiedot ja taidot kulttuuriperinnöstä vahvistavat lapsen kykyä omaksua, käyttää ja muuttaa kulttuuria. Lasten halutaan luovan myönteinen suhde moninaiseen ympäristöön. (Opetushallitus 2018, 20.)

Kulttuurinen osaaminen on taitoja kuunnella, tunnistaa ja ymmärtää erilaisia näkemyksiä sekä kyky reflektoida omia arvoja ja asenteita. Vuorovaikutustaidoilla, kyvyllä ilmaista itseään sekä kyvyllä ymmärtää muita on tärkeä merkitys identiteetille, toimintakyvylle ja hyvinvoinnille. Erilaisista kulttuuri- ja katsomustaustoista tulevien ihmisten kanssa toimiva vuorovaikutus edellyttää eri

kulttuurien ja katsomuksellisten taustojen ymmärtämistä sekä kunnioittamista. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on edistää lasten kulttuurista osaamista sekä vuorovaikutus- ja ilmaisutaitoja. (Opetushallitus 2018, 20.)

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on ohjata lapsia arvostamaan sekä omia että toisten kulttuurisia tapoja ja katsomusta (Kivijärvi 2017, 250). Varhaiskasvatuksen henkilöstön tulee rohkaista lapsia tutustumaan toisiin ihmisiin, kieliin ja kulttuureihin myönteisesti. Lapset harjoittelevat toisen asemaan asettumista ja tarkastelemaan asioita eri näkökulmista. Nämä vahvistavat sosiaalisia taitoja. (Opetushallitus 2018, 20.) Varhaiskasvattajan tulee myös kiinnittää erityistä huomiota etnisesti erilaisiin lapsiin, jottei näitä koeta vieraina tai uhkaavina. Arvo-, asenne- ja monikulttuurisuuskasvatuksen tulee olla osa koko lapsiryhmän toimintaa. Jokainen lapsi ansaitsee tulla kohdatuksi kunnioittavasti ja tasa-arvoisesti. (Halme & Vataja 2011,12). Onkin tärkeää lapsen oppimisen kannalta, että erilaisia arvomaailmoja arvostetaan ja kunnioitetaan (Paavola & Talib 2010, 75.)

Monikulttuurisessa päiväkodissa lapsi pääsee harjoittelemaan kansalaistaitojaan, tutustumaan eri kulttuureihin ja saa etnisiä ja kielellisiä kokemuksia. Tämä taito ja kokemukset auttavat heitä menestymään globaalissa maailmassamme. Monikulttuurisuuskasvatuksessa voidaan käsitellä erilaisuutta. Lapset saavat mahdollisuuden kysellä ja ihmetellä monimuotoisuutta yhdessä kasvattajan kanssa. Monikulttuurisuuskasvatus kuuluu kaikille, eikä sen kuulu olla pelkästään maahanmuuttajien sopeuttamista suomalaiseen kulttuuriin vaan myös suomalaisten lasten tutustumista muihin kulttuureihin. (Halme & Vataja 2011, 43–44.) Lasten kulttuuritaustat tulisikin olla näkyvillä varhaiskasvatusympäristössä (Kivijärvi 2017, 258).

Maahanmuuttajaperheen kanssa tehtävä yhteistyö

Varhaiskasvattajan tehtävänä on keskustella lasten kasvatuksesta ja sen tavoitteista yhdessä vanhempien kanssa. Tätä kautta vanhemmat saavat tietoa suomalaisesta kasvatuskulttuurista ja työntekijöiden tavoista toimia lasten kanssa. Samalla työntekijät saavat tietoa perheen kasvatuskulttuurista. (Halme & Vataja 2011, 72.) Yhteistyö edellyttää varhaiskasvatuksen henkilökunnalta aloitteellisuutta ja aktiivisuutta (Opetushallitus 2018, 34).

Varhaiskasvattajan kohdatessa uusista kulttuureista tulevia perheitä, joutuu hän etsimään uusia menetelmiä toteuttamaan tasavertaisuutta sekä siihen, kuinka lisätä vanhempien osallisuutta. Eri kulttuurista tulleen perheen kanssa on tärkeää keskustella vanhemmuudesta ja kasvatuksesta siten, että molempia kulttuureja arvostetaan. Yhteisenä lähtökohtana on lapsen etu. Keskusteluissa tulee välttää me-te-asetelmaa, sillä se on huono lähtökohta luottamukselle ja avoimuudelle. Joissakin kulttuureissa lapsen asioista eivät päättä yksin vanhemmat, joten voi olla hyvä keskustella vanhempien kanssa, ketkä kaikki osallistuvat lasta koskeviin päätöksiin. Tärkeisiin keskusteluihin on syytä pyytää lapsen molemmat vanhemmat sekä vanhempien toiveesta myös muut tärkeät lähihenkilöt. (Halme & Vataja 2011, 71–74.)

Kulttuurienvälisessä viestinnässä tärkeintä on aito kiinnostus ja arvostus toista kohtaan. Halu ja kiinnostus vuorovaikutuksessa johtaa onnistumiseen. On tärkeää tiedostaa omat kulttuuriasenteet ja ennakkoluulot, jotta kykenee tulkitsemaan toisen antamia viestejä oikein. Monissa kulttuureissa vuorovaikutuksessa on tarkkoja sääntöjä ja käyttäytymiskuvioita esimerkiksi sukupuolen, iän ja aseman mukaan. Kielelliset viestit vaihtelevat suorasta epäsuoraan, matalasta korkeaan kontekstiin ja siihen miten hiljaisuutta käsitellään. (Halme & Vataja 2011, 54–55.) Keskusteluissa vanhempien kanssa voidaan käyttää tulkkia varmistamaan molemminpuolinen ymmärrys (Opetushallitus 2018, 34) ja joissakin tilanteissa on hyvä tilata perheen äidille naistulkki aktiivisemmän keskustelun mahdollistamiseksi (Halme & Vataja 2011, 56).

Lasten kulttuuri-identiteetti ja kieli

Lasten positiivisen identiteetin kehittymisen kannalta on merkitystä sillä, millä tavoin hänen äidinkiелensä, etnisyytensä, maailmankatsomuksensa, kansallisuutensa, sosioekonominen taustansa ja uskontonsa hyväksytään ja miten näihin ominaisuuksiin suhtaudutaan. Kun kasvattajalla on myönteiset asenteet moninaisuutta kohtaan ja tietoa perheiden taustoista sekä elämäntilanteista, se auttaa häntä lähestymään lasta ja toimimaan lapsen kannalta sopivilla tavoilla. (Paavola 2017, 194.) Päiväkodissa lapsen on saatava kokea oman kielensä, kulttuurinsa sekä itsensä olevan arvostettuja (Halme & Vataja 2011, 11).

Kiinnostusta ja arvostusta lasten äidinkieliä kohtaan voidaan osoittaa opettelemalla perusfraaseja ja numeroita toimintatuokioissa. Näkyvä arvostus eri äidinkieliä kohtaan merkitsee paljon lapsen itsetunnolle. (Halme & Vataja 2011,16–23.) Päivähoidon alkaessa lapsi voi kokea turvaa, kun ryhmässä on samankielisiä lapsia tai työntekijä. He voivat neuvoa lasta uusissa asioissa sekä tilanteissa lapsen omalla äidinkielellä. Eri kielten kuuleminen auttaa myös suomalaisia lapsia, sillä he tulevat tietoisiksi erilaisista kielistä. Työntekijät varmistavat omalla pedagogisella osaamisellaan, että lapsella on mahdollisuus leikkiä sekä omalla että suomen kielellä päivän aikana. Kotoa voidaan tuoda esimerkiksi lapselle satukasetteja, joita voidaan kuunnella yhdessä, mikäli samaa kieltä puhuvaa ei löydy päiväkodista. (Halme & Vataja 2011, 18.)

Venäläinen päiväkotikulttuuri

Venäjällä varhaiskasvatusta kutsutaan esikouluksi, sillä sen ajatellaan olevan valmistautumista kouluun. Esikoulussa on opetusta ja opettajat. Vuonna 2012 voimaan tullut laki takaa kaikkien lasten 2 kuukauden ja 8 vuoden välillä pääsyn esikouluun. Esikoulua järjestää sekä julkiset että yksityiset tahot. Nykyinen laki tarjoaa pääsyn esikouluun, mutta jos perheellä ei ole esittäviä todisteita asuvansa kunnassa, heidän paikkansa voidaan evätä kunnallisesta esikoulusta. (Bodrova & Yudina 2018, 61–62.)

Tyypilliset julkiset esikoulut tarjoavat kokonaisia ja puolikkaita hoitopäiviä. Jokainen päiväkotiki saa itse määrittää, kuinka kauan hoitopäivä kestää ja mitä se sisältää. Mutta useimmat seuraavat samankaltaista päiväjärjestystä, joka sisältää neljä ruokailua (aamupala, lounas, välipala ja päivällinen), lepoajat (1,5–3 tuntia, riippuen lapsen iästä) ja yksi tai kaksi ulkoilua. Muut osat päivästä lapsilla on opettajan ohjaamia tuokioita ja vapaata leikkiä. Useimmat näistä tuokioista ovat lasten omassa tilassa, mutta monissa esikouluissa on erikseen palkattuja musiikin- ja liikunnanopettajia, jotka pitävät erityisiä tuokioita niille osoitetuissa tiloissa. (Bodrova & Yudina 2018, 62)

Venäläinen varhaiskasvatus on ollut opettajajohtoista 90-luvulle saakka. Sen jälkeen on siirrytty vähitellen lapsilähtöiseen pedagogiikkaan, jossa lapset ovat oman kehityksensä asiantuntijoita. Lev Vygotskyn mukaan lapsen kehitystä ohjaa lasten kypsyntäprosessin ja heidän sosiokulttuuristen kokemustensa välinen vuorovaikutus, jota hankitaan aikuisten ja omanikäisten kanssa. Lapset saavat sosiokulttuurisen kokemuksen osittain hallitsemalla, Vygotskin sanoin, ”kulttuurin työkalut” – suullisen ja kirjoitetun kielen, numerojärjestelmät ja niin edelleen. Koska nämä välineet ovat ulkoisia asioita, kuten esineitä ja kuvauksia, kasvattajien on erityisen tärkeää tarjota pienille lapsille huolellisesti suunniteltuja ja stimuloivia ympäristöjä. (Bodrova & Yudina 2018, 63.)

Periaatteena on tutustuttaa lapsia sosiokulttuurisiin normeihin, perheen perinteisiin, yhteiskuntaan ja valtioon. Tämä standardi velvoittaa myös ottamaan huomioon lapsen kehityksen etnokulttuuriset lähtökohdat. Standardin tarkoitus on nostaa varhaiskasvatusinstituutioiden tasoa, jotta kaikille tarjotaan yh-

tällaiset mahdollisuudet korkealaatuiseen koulutukseen, turvataan varhaiskasvatuksen laatu ja varmistetaan, että maan eri alueiden lapsilla on mahdollisuus korkealaatuiseen varhaiskasvatukseen. Pääosin varhaiskasvatus on venäjän kielellä, mutta sitä voidaan pitää myös vähemmistöryhmien äidinkiellillä. Opetusta vähemmistöryhmien kielillä ei kuitenkaan pidä toteuttaa sillä hinnalla, että venäjänkielinen koulutus kärsisi. (Yaldaie 2016, 9)

Eroja suomalaiseseen varhaiskasvatukseen

Maksimimäärä lapsille ryhmässä määräytyy tilan koon mukaan, eikä aikuisten määrän mukaan (Bodrova & Yudina 2018, 68). Jokainen varhaiskasvatuksen instituutio saa päättää itse työtunnit, lasten maksimimäärät ryhmässä ja lasten aktiviteetit. On kuitenkin joitakin vaatimuksia siitä, kuinka monta lasta ryhmässä pitäisi olla, kun lasketaan rahoitusta. 2kk- 1 v:n ryhmässä pitäisi olla 10 lasta, 1-3v:n ryhmässä 15 lasta ja 3-7v:n ryhmässä 20 lasta. (Yaldaie 2016, 9.)

Maksua ei peritä tavallisista opetuspalveluista, mutta lastenhoito, koulun jälkeiset ohjelmat ja rikastuttavat ohjelmat, kuten tanssi tai vieraat kielet, ovat maksullisia. Yksityisten esikoulujen tarjontaa vaihtelee suuresti. Kunnalliseen verrattuna yksityiset tarjoavat suurempaa joustoa päivän aikataulussa, ympäristössä ja opetussuunnitelmissa. (Bodrova & Yudina 2018, 61.)

Varhaiskasvatusjärjestelmä koostuu lastentarhoista, päivähoidosta, lyhytaikaisista ryhmistä, integroiduista päivähoitokeskuksista, korvaustyyppisistä päivähoitokeskuksista, lapsen kehityksen keskuksista ja esikouluista. *Korvaustyyppiset päivähoitokeskukset* ovat pääosin keskittyneet erityislapsiin, joilla on esimerkiksi myöhästynyttä psykologista kehitystä, kuulovammaa tai jotka vain ovat sairaita usein. *Integroiduissa päivähoitokeskuksissa* on useita ryhmiä erilaisilla painopisteillä: yleisen kehityksen ryhmä, kompensaation tyylliset ryhmät ja terveyttä edistävät ryhmät. *Lapsen kehityksen keskuksissa* keskitytään kehitykseen ja lapsen taitoihin ja kykyihin. Lapset käyvät piirustus-, tietokone- ja musiikkitunneilla; on myös laitoksia liikunnalle, lastenteatterille ja uinnille. (Yaldaie 2016, 10–11.)

Vaikka viimeaikaiset koulutuslait tekevät pakolliseksi sen, että kaikkiin esikouluihin tulee ottaa erityislapsia vanhempien suostumuksella, todellisuudessa

inkluusio on kuitenkin vielä pientä. Erityislapset voivat valita käyvänsä toisenlaisissa esikouluinstituutioissa, jotka sisältävät korvaavan esikoulun tai erillisiä oppitunteja. Tällaisissa instituutioissa on usein enemmän työntekijöitä, kuten puheterapeutti, fysioterapeutti, hieroja ja neuropsykologi. On myös olemassa erikoistuneita instituutioita lapsille, joilla on terveysongelmia tai kroonisia sairauksia. Jotkut näistä esikouluista on sijoitettu luonnollisempaan ympäristöön kaupunkien ulkopuolelle ja ne toimivat myös sisäoppilaitoksina. (Bodrova & Yudina 2018, 62–63)

Opetussuunnitelman sisältö

Aikaisemmin kaikkialla Venäjällä ja muissa entisissä Neuvostotasavaltoissa oli käytössä yksi yhteinen opetussuunnitelma, jota kaikki noudattivat. Nykyisessä opetussuunnitelmassa on kuitenkin vain tavallisimmat periaatteet ja tavoitteet. (Bodrova & Yudina 2018, 64–65.) Esimerkiksi varhaiskasvatuksen tulisi tarjota lapselle tämän sosiokulttuurista, kognitiivista, puheen, taiteellista ja fyysistä kehitystä tukevia toimintoja (Yaldaie 2016, 10).

Useimmat instituutiot ottavat käyttöön jonkun jo olemassa olevista suunnitelmista ja sopeuttavat sen omaan alueensa tarpeisiin tai täydentävät sen joitakin osa-alueita vahvistaen tiettyjä osia lapsen kehityksessä. Valmiita opetussuunnitelmia on tarjolla 28. Opetussuunnitelmien käyttö vaihtelee suuresti. Osa pysyy tarkoin annetun mallin sisällä ja osa yhdistelee useampaa mallia räätälöidyssä mallissaan. On myös muutamia päiväkoteja, joissa käytetään ulkomailta tuotuja opetussuunnitelmia, mutta nekin on sopeutettu Venäläisiin ohjeisiin ja paikallisiin sisältöihin. (Bodrova & Yudina 2018, 65.)

Ohjeistuksena on, että jokaisen varhaiskasvatuksen instituution olisi muokattava annettua opetussuunnitelmaa vastaamaan instituutiota käyvien lasten tarpeisiin. Kaikkien opetussuunnitelmien olisi myös vastattava jaettuihin arvoihin lapsilähtöisestä pedagogiikasta ja kaikenkattavasta lapsen kehityksestä. Venäjän opetusministeriö tarjoaa valmiin dokumentin, jossa on annettu ohjeistuksia ja suuntaviivoja sopivasta sisällöstä ja muodot aikuis-lapsivuorovaikutukselle eri ikäryhmittäin. (Bodrova & Yudina 2018, 64–65.)

Tulevaisuus

Venäjän uniikki haaste tulevaisuuteen liittyen on se, että he haluavat säilyttää parhaimmat puolet perimästään laajasta esikoulujärjestelmästä, mutta samaan aikaan täyttää uuden lapsikeskeisen koulutuksen tarpeet.

Suuret ryhmäkoot ja aikuis-lapsi-suhdeluvut tuovat haasteita ohjaukseen, kun pitäisi työskennellä suurten ryhmien kanssa. Mutta edelleen pieninä ryhminä työskentely on opettajille tuntematon tapa toimia ja siihen suhtaudutaan varauksella. Joten kokonaisvaltaiseen ratkaisuun tarvitaan merkittävä uudistus ohjelmiin, joista monet perustuvat vanhentuneille opetussuunnitelmille, jotka edelleen valmistelevat opettajia menneiden päivien luokkahuoneisiin. (Bodrova & Yudina 2018, 68.)

Venäläinen kulttuuri näkyväksi

Lasten kulttuuritaustat pitäisi olla näkyvillä varhaiskasvatusympäristössä (Kivijärvi 2017, 258). Esimerkiksi leikit, ruokailuhetket ja juhlat ovat tilaisuuksia jakaa erilaisia perinteitä ja tapoja (Opetushallitus 2018, 20).

Olemme keränneet tähän osioon vinkkejä, miten venäläistä kulttuuria voi tuoda näkyviin päiväkodin arjessa.

1. Ruokailu
2. Juhlat
3. Leikit
4. Muuta (lastenohjelma, satuja, värityskuvia)
5. Fraaseja venäjäksi

Ruokailu

Venäjällä ruokailu on sosiaalinen tapahtuma. Ruokailu kestää kauan ja tarjolla on useita eri ruokia. Ruokailun aikana keskustellaan paljon ja ylläpidetään sosiaalisia kontakteja. (Haapaniemi ym. 2005, 131–132.) Puhtaasti venäläisiä ruokia ovat esimerkiksi kaalikeitto, lihahtytelö, suolakurkut ja hiivataikinaan valmistetut piirakat. (Koponen 2013, 77.)

❖ Päiväkodissa venäläistä ruokailukulttuuria voi tuoda esille esimerkiksi tarjoamalla välipalalla blinejä, eli venäläisiä pieniä lettuja, suolakurkkuja tai pieniä piirakoita.

❖ Ruokailuun sopivia fraaseja

Hyvää ruokahalua!
[titä]

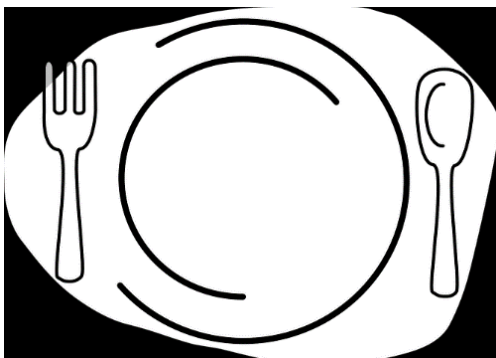
Приятного аппетита! [prijatnava ape-

Ole hyvä!

Пожалуйста! [pashaljsta]

Kiitos!

Спасибо! [spasiba]

Juhlat

Uusi vuosi ja jouluku

Venäjällä uutta vuotta ja joulua juhlitaan tammikuun ensimmäisen viikon aikana. Uusivuosi on samana päivänä kuin Suomessa, mutta joulua vietetään 7.1. Venäjällä päivät tammikuun jopa kymmenenteen päivään asti ovat virallisia vapaapäiviä. Tärkeä osa joulua on Pakkasukon vierailu. Hän tulee juhliin yhdessä Lumihiutaletytön kanssa. Lapset esittävät Pakkasukolle ja Lumihiutaletytölle runoja ja muita esityksiä. Heidän kanssaan myös leikitään piirileikkejä ja heille esitetään lauluja. (Helinä Rautavaaran museo)

❖ Lumihiutaletyttö ja Pakkasukko voivat käydä päiväkodilla vierailulla.

❖ Venäläinen joulun ajan laulu

Esimerkiksi Youtubesta hakusanalla *yelochka (joulukuusi)*

❖ Joulun ja uuden vuoden fraaseja

Hyvää uutta vuotta! С Новым годом [s novim godom]

Hyvää joulua! С Рождеством [s roshdestvam]

Pakkasukko Дед Мороз [died maroz]

Tapahtuman järjestäminen

Venäläiseen jouluun liittyvän tapahtuman järjestämiseksi olemme koonneet tähän vinkkejä:

Taustalla voi soida musiikki esimerkiksi yelochka. Tilan voi koristella jouluisesti, esimerkiksi askartelemalla lasten kanssa koristeita etukäteen tai käyttämällä jo olemassa olevia koristeita. Paikalla voi tulla käymään Pakkasukko ja Lumihiutaletyttö, jotka tulevat viettämään aikaa lasten kanssa sekä lopuksi antamaan näille maistiaisia. Perinteisesti Pakkasukko ja Lumihiutaletyttö leikittävät lapsia joulukuusen ympärillä. Maistiaiset voivat olla karkkia, makeaa tai suolaisia leivonnaisia. Tarjottavia voi leipoa itse tai lasten kanssa, ostaa venäjältä tai osallistaa vanhempia leipomaan.

Jos paikalla on venäläisestä kulttuurista olevia lapsia, voi heitä nostaa tilanteessa esille, jos he ovat suostuvaisia, ja kertoa yhdessä kulttuurista. Lapsille voi kertoa kulttuureita yhdistäviä tekijöitä sekä eroja kulttuurien välillä. Antamalla lapsille tilaa kysellä, he voivat kiinnostua enemmän ja voivat saada kokemuksesta enemmän irti.

Pääsiäinen

Pääsiäinen on ortodoksisen kirkkovuoden pääjuhla. Pääsiäisen herkkuja ovat pasha ja kulitsat eli hiivataikinasta tehdyt leivonnaiset. Symbolina pääsiäiselle toimivat myös koristellut munat. (Yle 2014)

❖ Pääsiäismunien askartelu

Värilliselle kartongille piirrettään muna, joka leikataan viivoja pitkin. Pääsiäismunia voi koristella eri tavoin, esim. liimaamalla paljetteja, paperikuvioita ja langanpätkiä

❖ Pääsiäismunat sokerimaalauksella

Mittaa kattilaan 2 osaa sokeria ja 1 osa vettä. Kiehauta sokeri ja vesi kattilassa niin, että sokeri liukenee veden joukkoon. Jäähdytä liemi. Leikkaa vesiväripaperi munan muotoiseksi ja teippaa se alustaan. Maalaa paperi ensin sokerivedellä. Sen jälkeen maalaa vesi- tai peiteväreillä pisteitä tai viivoja yms. Väristä muodostuu kauniita kuvioita paperiin. Anna kuivua pitkään.

❖ Pääsiäisherkkujen maistelu/leipominen

- esimerkiksi pasha ja kulitsat

❖ Pääsiäisen fraaseja

Hyvää pääsiäistä!

Счастливого Пасхи

[schastlivoj pashi]

Leikkejä

❖ Hanhet - Гуси

Tarvikkeet: Riittävästi tilaa

Piirretään maahan kaksi viivaa n. 15 metrin etäisyydelle toisistaan. Toisen viivan takana on hanhien koti ja toisen viivan takana omistajan koti. Kotien välissä on suden alue. Omistaja kutsuu hanhia kotiin. Suden tehtävä on saada napattua hanhet kiinni. Kiinni jääneet hanhet muuttuvat susiksi ja jatkavat muiden hanhien kiinniotamista.

❖ Onki - Удочка

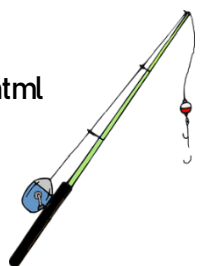
Tarvikkeet: hyppynaru tai köysi, riittävästi tilaa

Leikkiin valitaan yksi kalastaja, joka menee seisomaan keskelle. Muut leikkijät ovat kaloja, jotka menevät seisomaan piiriin hyppynarun päähän kalastajasta. Kalastajan tehtävä on pyrkiä kalastamaan kaloja pyörittämällä hyppynarua n. 15 cm korkeudella maasta ja osumalla kaloihin. Kalojen tehtävä on väistää onkea hyppäämällä sen yli. Jos kalastaja osuu kalaan, tulee kalasta uusi kalastaja.

❖ Lattia, nenä, katto - Пол, нос, потолок

Leikissä leikkijöiden tulee osoittaa paikkaa minkä ohjaaja sanoo. Aluksi on hyvä käydä läpi eri paikat hitaasti. Ohjaaja osoittaa lattiaa ja sanoo "lattia". Sen jälkeen ohjaaja koskee nenäänsä ja sanoo "nenä" ja sitten hän osoittaa kattoa ja sanoo "katto". Leikkijät tekevät perässä kaikki liikkeet. Ohjaaja voi myös yrittää harhauttaa leikkijöitä sanomalla esimerkiksi "katto", mutta osittaen samalla nenäänsä. Leikkijöiden on oltava tarkkoja ja osoitettava paikkaa, minkä ohjaaja sanoo.

Leikkien lähde: <https://supercook.ru/det-prazdnik/det-prazdnik-27.html>

Muuta

- ❖ Lastenohjelma *Masha ja karhu* (Маша и Медведь) Animaatiosarjassa seikkailevat pikkutyttö Maša ja sirkuseläimen työt lopettanut Karhu.

Esimerkiksi Youtubesta hakusanalla *masha i medved* tai Netflixistä Masha ja karhu

- ❖ Venäläiset sadut
Venäläisiä satuja ja kansansatuja löytyy paljon kirjastosta.

➔ Retki kirjastoon lasten kanssa yhdessä etsimään kirjoja

➔ saduista voi tehdä esim. nukketeatteria

Esimerkiksi:

Vasnetsov, J., Helakisa, K. & Somiska, M. 1988. Sateenkaari: venäläisiä satuja, lasten loruja ja hokemia. Espoo: Weilin + Göös.

Lindeberg, A. & Lindeberg, I. 2008. Venäläisiä kansansatuja. Porvoo: WSOY.

- ❖ Värityskuvat
<http://www.supercoloring.com/coloring-pages/countries-cultures/russia>
Värityskuvia voi myös esimerkiksi hakea Googlestä tai Pinterestistä hakusanoilla:
Russian coloring pages for kids
Russian alphabet – venäläiset aakkoset
Yelochka – joulukuusi
Masha and the bear

Fraaseja venäjäksi

Moi!	Привет!	[privjet]
Hei hei!	Пока!	[paka]
Huomenta!	Доброе утро!	[dobraje utro]
Mikä nimesi on?	Как тебя зовут?	[kak tibja sovut]
Nimeni on ...	Меня зовут...	[minja sovut]
Kiitos!	Спасибо!	[spasiba]
Ole Hyvä!	Пожалуйста!	[pashaljsta]
Anteeksi/Olen pahoillani	Извините/Мне жаль	[izvinite]/[mne zhal]
Kyllä	Да	[da]
Ei	Нет	[njet]
Mennään kävellen	Давай гулять вместе	[davaj guljat vmeste]
Kerätkää lelut	Убирать игрушки	[ubirat igrushki]
Hienosti tehty!	Отлично!	[atlichna]
Mennään vessaan	Пойдем в туалет	[poidjom v tualet]
Mennään pukemaan	Надень одежду	[naden odeshdu]
Mennään syömään	Давайте есть	[davajte est]
Mennään ulos	Пойдем на улицу	[poidjom na ulitsu]

Lähteet:

- Bodrova, E. & Yudina, E. 2018. Early childhood education in Russian Federation. ResearchGate. https://www.researchgate.net/publication/327971303_Early_Childhood_Education_in_Russian_Federation. 19.2.2020.
- Eerola-Pennanen, P. 2017a. Kulttuurinen monimuotoisuus. Teoksessa Koivula, M., Siippainen, A. & Eerola-Pennanen, P. (toim.) Valloittava varhaiskasvatus. Oppimista osallisuutta ja hyvinvointia. Tampere: Vastapaino, 221–233.
- Haapaniemi, M., Moijanen, M. & Muradjan, K. 2005. Tak ili kak? Venäläistä tapakulttuuria suomalaisille. Helsinki: Suomalais-Venäläinen kauppakamariyhdistys-SVKK ry.
- Halme, K. & Vataja, A. 2011. Monikulttuurinen varhaiskasvatus ja esiopetus. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Helinä Rautavaaran museo. 2020. Venäläinen uusi vuosi. <http://helinamuseo.fi/kouluille/oppimateriaalit/vuosi-juhlien/venalainen-uusivuosi/>. 20.3.2020.
- Kivijärvi, T. 2017. Vieras- ja monikielisen lapsen ja perheen tukeminen. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. Juva: PS-kustannus, 250–262.
- Koponen, T. 2013. Ruokailu ja ruuat. Teoksessa Tiri, M. (toim.) VOT TAK! Tapakulttuuria Venäjällä. Tartto: Suomalais-Venäläinen kauppakamariyhdistys-SVKK ry, 77–80.
- Opetushallitus 2018. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet.pdf. 12.9.2019.
- Paavola, H. & Talib, M. 2010. Kulttuurinen moninaisuus päiväkodissa ja koulussa. Juva: PS-kustannus.
- Supercook.ru. 2020. Русские народные игры для детского праздника. <https://supercook.ru/det-prazdnik/det-prazdnik-27.html>. 7.3.2020.
- Yaldaie, T. 2016. Transition from home to daycare services in Russia. Helsinki Metropolia ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/115396/Yaldaie_Thesis.pdf?sequence=1&isAllowed=y. 20.3.2020.
- Yle. 2014. Pääsiäinen Venäjällä. <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2011/04/18/paasiainen-venajalla>. 7.3.2020.

Kuvat: Pixabay